

# **Středoškolská odborná činnost**

**Obor č. 16: Historie**

## **Královec**

**Střípky z dějin zaniklé vsi na pomezí Čech a Moravy**

**Jakub Očenáš**  
**Pardubický kraj**

**Litomyšl**

# **Středoškolská odborná činnost**

**Obor č. 16: Historie**

## **Královec**

**Střípky z dějin zaniklé vsi na pomezí Čech a Moravy**

## **Královec**

**The Shards of the past of the vanished village on the  
border of Bohemia and Moravia**

**Autor práce:** Jakub Očenáš  
Gymnázium Aloise Jiráska Litomyšl  
T. G. Masaryka 590  
570 01 Litomyšl, septima

**Vedoucí práce:** PhDr. Ludmila Marešová  
Kesselgruberová, Ph.D.

Gymnázium Aloise Jiráska Litomyšl  
T. G. Masaryka 590  
570 01 Litomyšl

# Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci vypracoval samostatně a použil jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze práce jsou shodné.

Nemám závažný důvod k tomu, aby tato práce nebyla zpřístupňována v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Litomyšli dne 9.února 2024 Jakub Očenáš

## **Poděkování**

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí ročníkové práce PhDr. Ludmile Marešové Kesselgruberové, Ph.D. za cenné rady a pomoc při zpracování mé ročníkové práce. Chtěl bych poděkovat i zaměstnancům Oblastního archívu v Zámrsku, Regionálního muzea v Litomyšli a Okresního archívu Svitavy se sídlem v Litomyšli, zejména pak za pomoc při vyhledávání materiálů a trpělivost při zodpovídání mých dotazů.

## **Anotace**

Práce se věnuje historii zaniklé sudetské vesnice Královec, která postupně upadá v zapomnění. Zachycuje dějiny obce od jejího založení do současnosti, dotýká se běžného života jejích obyvatel, jednotlivých staveb, jakož i odsunu německého obyvatelstva, který předurčil její zánik.

## **Klíčová slova**

Královec, německé obyvatelstvo, zaniklá vesnice, Sudety, Lukovský potok, vodovod, kaple

## **Annotation**

This seminary work describes a history of a defunct Sudetenland village called Královec, which gradually falls into oblivion. It captures the history of the village from its foundation until the present time. It depicts a common life of its inhabitants, individual buildings, even the evacuation of German people, which predetermined its destruction.

## **Keywords**

German inhabitants, defunct village, Sudetenland, Lukov brook, waterpipe, chapel

# Obsah

Úvod .....	8
1. Královec .....	10
1.1 Poloha a přírodní podmínky .....	10
1.2 Etymologie názvu Královec (Königsberg) .....	12
2. Historie Královce .....	14
2.1 Před založením vesnice .....	14
2.1.1 Stručné dějiny okolí .....	14
2.1.2 Místo, na kterém byl založen Královec .....	15
2.2 Založení vesnice a 18. století .....	17
2.3 Královec v letech 1800 až 1848 .....	23
2.4 Královec v letech 1849 až 1899 .....	27
2.5 Královec v letech 1900–1934 .....	28
2.5.1 Vodovod .....	29
2.6 Královec v letech 1935–1964 .....	31
3. Královec v současnosti .....	33
Závěr .....	35
Přílohy .....	36
Bibliografie .....	63

# Úvod

Historie je jedním z mých největších koníčků, baví mě poslouchat vyprávění starších lidí, číst si texty na tabulích, jež bývají součástí naučných stezek, a jezdit po historických místech nejen po České republice. Před časem jsem se zabýval historií obcí v okolí opatovských rybníků. Právě takto jsem se dozvěděl o Královci, o zaniklé vesnici ležící v katastru obce Opatov.

Historie Opatova (něm. Absdorf, Groß Absdorf; lat. Abbatis villa) sahá do 13. století, ale první písemná zmínka pochází až z roku 1347, kdy došlo v Litomyšli k založení biskupství Karlem IV.<sup>1</sup> a vznikla tak potřeba přepsat majetek z bývalého premonstrátského kláštera právě na nově vzniklou diecézi<sup>2</sup>. Opatov byl v tuto dobu vcelku významnou obcí, patřil k největším v oblasti výběžku jazykového německého ostrova Hřebečsko (něm. Schönhengstgau). Koncem 14. století došlo v jeho okolí k založení několika rybníků, z nichž největší nese název Hvězda. Jeho zakladatelem byl litomyšlský biskup Albrecht ze Šternberka (asi 1322–1380) a pojmenoval jej podle svého rodového erbu, na kterém je vyobrazena osmicípá hvězda<sup>3</sup>. Ekonomické podnikání v okolních krajinách litomyšlskou vrchností probíhalo i v 17. a 18. století, kdy bylo kolem Opatova založeno několik menších dominikálních vesnic<sup>4</sup>. O většině z nich se nedochovaly téměř žádné informace. Může to být tím, že většina z nich byla osídlena zejména německým obyvatelstvem, které bylo po druhé světové válce odsunuto, což zapříčinilo zánik několika z nich<sup>5</sup>.

Právě proto jsem se rozhodl pokusit se o vylíčení dějin Královce, o kterém neexistuje téměř žádná literatura a internet také mlčí. Strávil jsem mnoho hodin v archívech, muzeích a obecních úřadech, abych dohledal např. kroniky, gruntovní knihy nebo seznamy obyvatel. Informace jsem se snažil získat také v okolních vesnicích, kde jsem oslovoval lidi s dotazem, jestli si nepamatují dobu, kdy ještě v

---

<sup>1</sup> Biskupství bylo založeno roku 1344 v souvislosti se vznikem pražského arcibiskupství.

<sup>2</sup> Čerpáno z: [www.obecopatov.cz](http://www.obecopatov.cz) (20. 2. 2024)

<sup>3</sup> PAPAJÍK, David a SOMER Tomáš. *Albert ze Šternberka*. Praha, 2021.

<sup>4</sup> SURÝ, Jan. *Obnova a osídlování obce Opatov po druhé světové válce do roku 1949*. 2012. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, katedra historie FF UP.

<sup>5</sup> Kromě Královce zanikly např. Hvězda (něm. Sternteich) a Nový Rybník (Neuteich).



Královci stály domy. Tyto rozhovory ovšem přinesly jen pár zajímavostí, které se mi v dohledaných pramenech nepodařilo ověřit.

V první kapitole se zabývám třemi důležitými oblastmi. Nejprve se zaměřím na polohu obce, pak na etymologii názvu Královec (něm. Königsberg) a nakonec se věnuji podobě vsi a postupnému budování jednotlivých stavení. Ve druhé kapitole se seznámíme se samotnými dějinami Královce chronologicky od jeho založení až po jeho zánik. Kapitola třetí bude pojednávat o současné podobě Královce.

Touto prací bych tak chtěl objasnit alespoň kousek regionálních dějin, jenž byl dosud přikryt prachem času.

# 1. Královec

## 1.1 Poloha a přírodní podmínky

Královec (něm. Königsberg) zaujímal polohu na hranici mezi bývalými okresy<sup>6</sup> Ústí nad Orlicí a Svitavy<sup>7</sup>. Obec spadala pod katastrální území obce Opatova (něm. Absdorf) a ležela tak na území svitavského okresu. Opatov najdeme asi čtyři kilometry jižním směrem. Nejbližší vesnicí je však Anenská Studánka (něm. Königsfeld), která se nachází již v bývalém okrese Ústí nad Orlicí a byla oddělena od Královce údolím Lukovského potoka<sup>8</sup>. V blízkosti zaniklé vesnice leží ještě obec Třebovice (Tribitz). Z důvodu lepší dostupnosti lidé z Královce více využívali služeb právě těchto dvou vesnic než vzdálenějšího Opatova. Například děti chodily do školy do Anenské Studánky<sup>9</sup>. Dalšími obcemi v blízkém okolí jsou Helvíkov (něm. Klein Hermigsdorf), Opatovec (něm. Oberdorf), Semanín (něm. Schirmdorf), Hvězda (něm. Sternteich) a Nový Rybník (něm. Neuteich)<sup>10</sup>. Všechny tyto vesnice včetně Královce ležely v Sudetech<sup>11</sup>, tudíž zde žilo do roku 1945 převážně německé obyvatelstvo<sup>12</sup>.

Královec se nacházel na ostrohu nad již zmiňovaným Lukovským potokem<sup>13</sup>, který sloužil jako zdroj vody, jelikož ostroh má skalnaté podloží, a tudíž zde nebylo možné vyhloubit studny<sup>14</sup>. Údolí potoka lemují opukové skály, a proto všechny pozemky v okolí jsou kamenité. Kousek od Královce vytéká pramen, jenž se dnes nazývá U brodu<sup>15</sup>, ale není moc vydatný, proto nepředpokládám, že byl využíván. Získávání vody také ztěžovala nadmořská výška 499 m. n. m., což je o 60 metrů výše než Lukovský potok nebo Opatov<sup>16</sup>. Podle opatovské obecní knihy z let 1928–1938

---

<sup>6</sup> Okresy v České republice byly zrušeny k 31.12.2002.

<sup>7</sup> dříve velkostatky Lanškroun a Litomyšl

<sup>8</sup> viz příloha č. 29

<sup>9</sup> Národní knihovna České republiky, Administrativní lexikon obcí v republice Československé. Díl 1. Čechy, 1927.

<sup>10</sup> Hvězda a Nový Rybník jsou zaniklé vesnice (<http://www.zanikleobce.cz>, citováno 14. 8. 2023).

<sup>11</sup> Sepsáno na základě císařských otisků ze 30. let 19. století. (<https://ags.cuzk.cz>, citováno 10. 8. 2023).

<sup>12</sup> Státní okresní archiv se sídlem v Litomyšli, fond Okresní úřad Litomyšl, sčítací operát, i.č. 45, 1921.

<sup>13</sup> V pramenech je označován jako Grenzbach (hraniční potok). (Státní okresní archiv se sídlem v Litomyšli, fond Obec Opatov, Obecní kronika, KR 4, 1928–1938.)

<sup>14</sup> Studna zde byla pravděpodobně pouze jedna, a to na zahradě domu čp. 22. (viz příloha č. 22)

<sup>15</sup> Informace o pramenu: [www.estudanky.eu/11267-pramen-u-brodu](http://www.estudanky.eu/11267-pramen-u-brodu) (citováno 11. 9. 2023)

<sup>16</sup> Anenská Studánka je v podobné nadmořské výšce jako Královec, ale lidé zde měli snazší přístup k vodě, protože zde pramení dva bezejmenné potoky.

lidé z Královce shromažďovali a pili vodu dešťovou. Vodovod byl v obci postaven až v první polovině 20. století<sup>17</sup>.

Osada stála původně na mýtině, která byla ze všech stran obklopena jehličnatými lesy<sup>18</sup>, které byly postupně káceny. Proto mohly vzniknout nové polnosti, které po vymýcení lesa sloužily jako nový zdroj obživy<sup>19</sup>. V dnešní době pozůstatky domů opět zarůstají, jen pole slouží stále svému účelu.

Královec neležel na žádné důležité stezce a nikdy sem nevedla ani zpevněná cesta. Podle starých map sem směřovaly dvě polní pěšiny z Opatova a jedna pěšinka, jež vedla do Anenské studánky. Použitelnost této cesty ztěžoval potok, který má poměrně široké koryto a po dešti docházelo k podmáčení okolního terénu. Na cestě byly umístěny dva křížky, jeden na královecké a druhý na anenskostudánské straně, jehož torzo se dochovalo do současnosti. Z tohoto lze vyvodit časté používání této pěšiny. Na mapě z roku 1957 je vyobrazena lávka přes potok, která by usnadňovala přístup do Anenské Studánky<sup>20</sup>.

Kvůli těmto podmínkám nikdy v Královci nevznikly větší podniky a instituce, stály zde jen chalupy, ve kterých žili lidé, kteří si obdělávali vlastní políčka a byli závislí na okolních vesnicích.

---

<sup>17</sup>Státní okresní archiv se sídlem v Litomyšli, fond Obec Opatov, Obecní kronika, KR 4, 1928–1938.

<sup>18</sup>SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen: statistisch-topographisch dargestellt. Chrudimer Kreis 5*. Praha, 1837.

<sup>19</sup>Stará mapování: <https://ags.cuzk.cz>.

<sup>20</sup> Toto je jediný pramen, který dokládá existenci této lávky, ale předpokládám, že zde nějaká lávka stála již dříve ([www.oldmapsonline.org](http://www.oldmapsonline.org), citováno 1. 9. 2023).

## 1.2 Etymologie názvu Královec (Königsberg)

Původ jména Královec je úzce spojen se sousední Anenskou Studánkou, jejíž německý název zněl Königsfeld (česky doslova – Královo Pole). Anenská Studánka byla založena ve 13. století při kolonizaci Lanškrounské kotliny a uvedená německá verze jména dokládá, že vesnici nebo okolní pozemky někdy patřily králi<sup>21</sup>.

K původu názvu Královec se váže i jedna z pověstí, podle níž se na území Anenské Studánky rozkládal hluboký les, kam jezdil na lov hermundský král Panilus<sup>22</sup> ze svého sídla v Lanškrouně. Proto bylo toto místo pojmenováno jako Kunigswald (Králov les). Po vykáčení lesa a obdělání půdy lidé začali říkat místu Königsfeld. Jméno Königsfeld se časem počestilo na Kunžvald a lidově se vesnici říkalo také Královec<sup>23</sup>. Od roku 1950 je vesnice úředně vedena jako Anenská studánka<sup>24</sup>.

Obyvatelé Anenské studánky pojmenovali protější kopec Königsberg (Králov kopec). Přes údolí Lukovského potoka se ostroh, na kterém Královec stál, zdál dominantní a vysoký. Není přesně známo, kdy se toto pojmenování začalo používat. Z názvu vyplývá, že základ jména (der König) byl pravděpodobně přejat z názvu Königsfeld. Pro zkrácení v úředních dokumentech, zejména ve starších matrikách, se pro Královec používalo označení Kbg. Lidové zkomolení (možná počestění) názvu místa je Khinspark (Kinspark). Další varianty jména jsou Königsberk nebo Könixberg<sup>25</sup>.

## 1.3 Dispozice vesnice

Královec měl velmi atypické rozložení domů, nejednalo se ani o vesnici, která vznikla kolem cesty, ani kolem návsi. Náves se zde ani nevyskytovala. Můžeme ji ale rozdělit na tři části, mezi kterými ležela pole. Jelikož se jednalo o malou vesnici, v níž žili chudší zemědělci, nevznikly zde žádné zpevněné cesty a silnice, lidé chodili

---

<sup>21</sup> Anenskou studánku pravděpodobně založili cisterciáci ze Zbraslavského kláštera. Název obce může být mladší než vesnice, nebo se tak jmenovalo místo, na kterém později založil klášter vesnici.

<sup>22</sup> Nevím, o koho se jedná, protože jediná zmínka o něm se nachází právě v této pověsti.

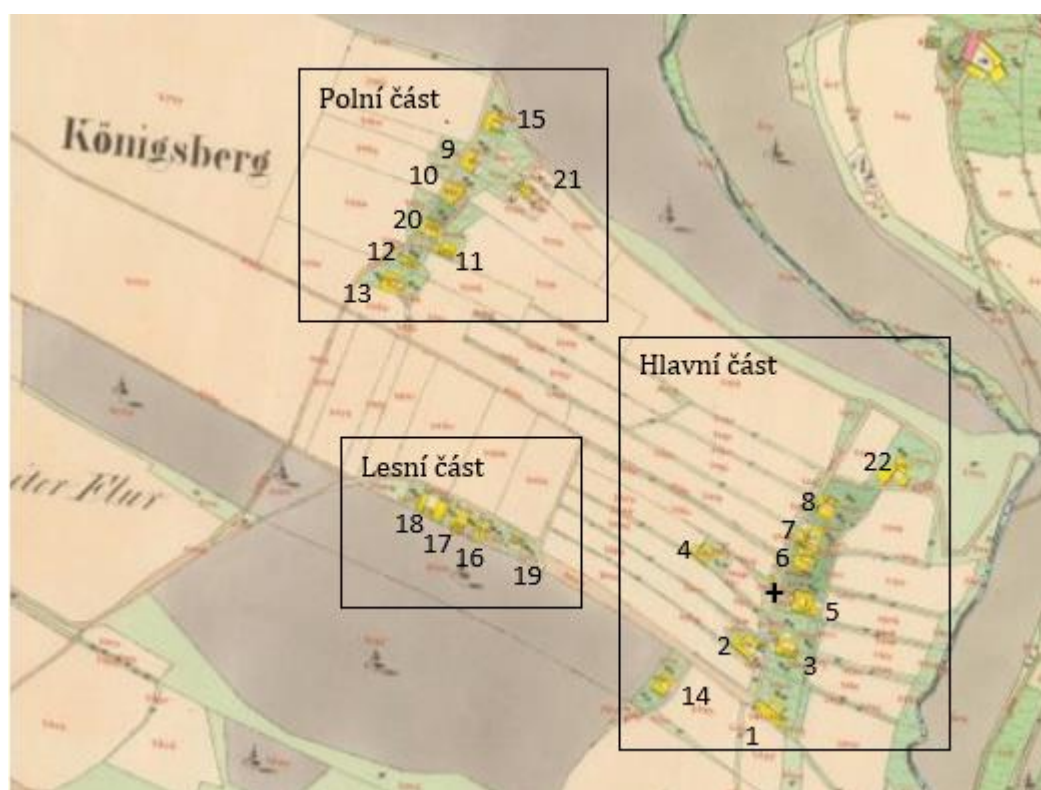
<sup>23</sup> Právě toto lidové pojmenování ztěžuje bádání o Královci (Königsbergu), protože v pramenech a ve staré literatuře je těžké tyto vesnice od sebe odlišit.

<sup>24</sup> KŘIVOHLÁVEK, Jan F. *Znaky, vlajky, pečeti a správní vývoj obcí okresu Ústí nad Orlicí*. Ústí nad Orlicí, 2005.

<sup>25</sup> Tyto dvě varianty se používají v některých mapách, jež se dají nalézt na internetové stránce [www.oldmapsonline.org](http://www.oldmapsonline.org) (citováno 1. 9. 2023).

pouze po polních cestičkách, na kterých muselo být po dešti mnoho bláta. Ke každému domu náležely pozemky, které zahrnovaly zahrady s ovocnými stromy, a lány polí, které zabíraly mezi třemi hlavními částmi vesnice velký prostor<sup>26</sup>, v jehož středu se hranice pozemků střetávaly.

První část označuji jako Hlavní, protože se zde nacházel nejvyšší počet domů (čp. 1 až 8, 14 a 22) a stála zde dokonce i kaple a po zavedení vodovodu v roce 1934 i nádrž na vodu, ze které vedly trubky do všech usedlostí v Královci. Lidé zde měli nejdelsí lány polí. Druhé části říkám Lesní, jelikož zde všechny domy (čp. 16 až 19) stály na rozhraní pole a lesa. K domům náležel vždy jeden široký lán pole. Jedná se o nejmenší celek. Poslední třetí část leží na místě, které je ze tří stran obklopeno polnostmi, a proto jsem ji pojmenoval Polní. Nacházelo se zde osm domů (čp. 9 až 13, 15 a 21)<sup>27</sup>.



Obrázek 1. Královec vyobrazený na císařských otiscích (citace <https://ags.cuzk.cz>. 10. 8. 2023) ze 30. let 19. století. V tuto dobu zde stály všechny domy a u každého je napsáno číslo popisné a kaple má u sebe zakreslen symbol +. Zároveň jsou obdélníkem zvýrazněny jednotlivé části.

<sup>26</sup> Výjimkou byl dům čp. 14, který se vymykal z pravidelného tvaru vesnice a stál osamocen více jižním směrem vedle lesa.

<sup>27</sup> Podrobná mapa Královce: <https://ags.cuzk.cz>. (citováno 10. 8. 2023)

## 2. Historie Královce

### 2.1 Před založením vesnice

#### 2.1.1 Stručné dějiny okolí

Ještě na počátku vlády přemyslovského knížete Oldřicha<sup>28</sup> odděloval území Moravy a Čech hraniční hvozď, který měl důležitou ochrannou funkci. Jediný způsob, jak přejít z Čech na Moravu a obráceně, byl za využití obchodních stezek, jež byly chráněny několika hradisky a hradišti. Když kníže Oldřich spojil tato dvě území v jeden státní celek, nebyl vnitrostátní hvozď potřeba a bylo nutné ho osídlit, aby přinášel nějaký užitek<sup>29</sup>. Kolem roku 1145 byl v Litomyšli založen premonstrátský klášter<sup>30</sup>, který se podílel na vzniku několika vesnic<sup>31</sup>, mezi kterými byl i Opatov (Absdorf), čemuž napovídá i český název obce<sup>32</sup>. Anenská Studánka byla v této době také založena, ale ležela mimo území, které spravoval litomyšlský klášter. Jejím zakladatelem byl nejspíše Zbraslavský klášter, který měl ve Východních Čechách državy<sup>33</sup>.

První písemná zmínka nejen o Opatovu, ale i o mnoha dalších okolních vesnicích (např. Semanína) pochází z roku 1347, tři roky poté, co bylo v Litomyšli založeno Karlem IV. biskupství a premonstrátský klášter postupně zanikl. Bylo potřeba postupně převést všechny klášterní državy na diecézi<sup>28</sup>.

Na konci 14. století zde začíná diecéze podnikat v rybníkářství a na severní straně od Opatova nechal založit litomyšlský biskup Albrecht Aleš ze Šternberka (asi 1322–1380) největší rybník v okolí Opatova a pojmenoval jej Hvězda. Jméno získal podle biskupova rodového erbu, na němž byla zobrazena osmicípá zlatá hvězda na modrém poli. Další rybníky, které tvoří opatovskou rybníkářskou soustavu, byly založeny po husitských válkách, kdy došlo ke značnému poničení biskupství a Litomyšl získává rod Kostků z Postupic. Posledním

---

<sup>28</sup> Oldřich vládl v letech 1012–1033 a po malé pauze v panování krátce i v roce 1034.

<sup>29</sup> STEJSKALOVÁ, Jana. *Podoby pověsti o Oldřichovi a Boženě v českých kronikách*. 2012. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Filozofická fakulta ústav bohemistiky.

<sup>30</sup> JAKUBCOVÁ, Barbora. *Litomyšl - historie a kulturní památky*. 2021. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta.

<sup>31</sup> Vznikaly především až ve 13. století.

<sup>32</sup> Informace o Opatovu: [www.obecopatov.cz](http://www.obecopatov.cz) (20. 2. 2024)

<sup>33</sup> KŘIVOHLÁVEK, Jan F. *Znaky, vlajky, pečeti a správní vývoj obcí okresu Ústí nad Orlicí*. Ústí nad Orlicí, 2005.

členem rodu Kostků z Postupic, který držel Litomyšlsko, byl Bohuš III. Kostka z Postupic (? -1557), jenž se zúčastnil roku 1547 stavovského povstání a byl mu zkonfiskován téměř všechen majetek<sup>34</sup>.

O dvacet let později získali Litomyšlsko do držení Pernštejnové, jmenovitě kancléř českého království Vratislav, který zde nechal vystavět renesanční zámek. Po více jak stoletém držení Litomyšle Pernštejny získávají roku 1649 panství Trauttmansdorffové<sup>35</sup>, kteří se stejně jako Kostkové z Postupic věnovali podnikání a především zakládali nové dominikální vesnice<sup>35</sup>, které byly osídleny německým obyvatelstvem<sup>36</sup>. Litomyšl prodali až roku 1855 rodu Thurn-Taxisů, kteří zde sídlili až do konce druhé světové války, kdy jim byl zámek zabaven<sup>37</sup>.

### 2.1.2 Místo, na kterém byl založen Královec

Protože Královec stál na odlehlem, vyvýšeném, historicky málo zajímavém<sup>38</sup> místě, nevyskytují se v pramenech informace o tom, co se zde v minulosti před vznikem vesnice dělo. Johann Gottfried Sommer pak popisuje, že zde byl zalesněný ostroh. Tomu by odpovídala i lokalita a okolní krajina, protože vesnice stála na louce, která byla původně ze všech stran obklopena lesy<sup>39</sup>.

Jediné informace nám tedy poskytují archeologické nálezy. Asi nejvíce pozoruhodné je, že se zde dají nalézt středověké střepy, a to navzdory skutečnosti, že zde pravděpodobně nikdy nic před založením vesnice nestálo<sup>40</sup>. Jedná se o nejrůznější druhy fragmentů nádob, některé jsou barevné, v některých je více grafitu, a proto získaly černé zbarvení, jiné jsou šedavé. Střepy odtud nejsou příliš zdobené a ani okraje se zde nevyskytují, tudíž je těžší je datovat. Nejstarší by mohly být z přelomu 14. a 15. století. Mohly se na zdejší pole dostat buď novější navážkou,

---

<sup>34</sup> LECHMANOVÁ, Monika. *Společenský a politický vzestup Kostků z Postupic v druhé polovině 15. století*. 2011. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta.

<sup>35</sup> OČENÁŠ, Jakub, Semanín, 2023, Městské muzeum Česká Třebová.

<sup>36</sup> Některé vesnice v okolí byly po třicetileté válce opuštěny, a proto se do nich mohlo nastěhovat německé obyvatelstvo.

<sup>37</sup> Webové stránky zámku Litomyšl: <https://zamek-litomysl.cz/cs/o-zamku/historie>

<sup>38</sup> Žádné prameny nezmiňují, co by bylo na tomto místě spojené s lidskou činností, proto můžeme usuzovat, že zde kromě lesa nic nebylo.

<sup>39</sup> SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen: statistisch-topographisch dargestellt*. ChrudimerKreis 5. Praha, 1837.

<sup>40</sup> Královec byl založen kolem roku 1720.

nebo orbou z okolních polností, které byly blíže k jiné vesnici a už v této době sloužily k zemědělským účelům<sup>41</sup>.

Střepy jsou bohužel jediný hmotný pramen, ze kterého se dají čerpat podstatnější informace. Kovové nálezy se zde téměř vůbec nenacházejí, protože Královec je jediná větší zaniklá vesnice v okolí, a proto byla a je vyhledávána hledači s detektory kovů, kteří lokalitu rabují. Dnes se zde dají najít jen drobné předměty, které se datují do doby, kdy už vesnice stála. Nejstarší nález, který se mi podařilo získat a zároveň byl datovatelný, je měděný krejcar, jenž má na aversu portrét Marie Terezie a na reversu letopočet 1760. Další ze zajímavějších nálezů je měděný pečetní prsten<sup>42</sup>, který je bohužel velmi zkorodován a nedá se rozluštit, co na typáři bylo znázorněno. Také se kvůli tomu nedá blíže datovat<sup>43</sup>.

---

<sup>41</sup> Děkuji zaměstnancům z Regionálního muzea v Litomyšli za poskytnutí těchto informací.

<sup>42</sup> viz příloha č. 32 (fotografie prstenu).

<sup>43</sup> Se členem amatérské archeologické skupiny, která je vedena archeologem Davidem Víchem z Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě, jsme provedli povrchový archeologický výzkum s detektory kovů. Nalezli jsme i několik střepů, které jsme odevzdali Regionálnímu muzeu v Litomyšli.



## 2.2 Založení vesnice a 18. století

K založení Královce došlo někdy kolem roku 1720, stalo se tak kvůli ekonomickým zájmům litomyšlské vrchnosti, tedy rodu Trauttmansdorffů<sup>44</sup>. Vesnice vznikla jako dominikální osada, jejíž obyvatelé měli za úkol dodávat dřevo na litomyšlské panství<sup>45</sup>. Členové zmíněného rodu zakládali i další vesnice s ekonomickým účelem v okolí Opatova, například vesnici Gajer<sup>46</sup>, který je dnes spolu s Mendrikou součástí obce Janova u Litomyšle. Okolní lesy spadaly pod tzv. Dětrichovský revír, který patřil k největším na litomyšlském panství, a dochovaly se z něj seznamy dřeva dodaného vrchnosti<sup>47</sup>. Ve staré literatuře z 19. století a z počátku století dvacátého se píše jako rok založení Královce rok 1760, což však neodpovídá skutečnosti<sup>48</sup>.

První písemnou zmínku o Královci jsem objevil v matrice narozených a pochází z 13. 10. 1721<sup>49</sup>, kdy se zde narodil Joannes Antonius<sup>50</sup> manželům Valentinu a Margaretě Stindlovým<sup>51</sup>. Jelikož se v této vesnici nenacházel kostel, tak ke křtu došlo v kostele opatovském zasvěceném svatému Antonínovi. Odkud do Královce tato rodina přišla, není známo, víme jen, že zde Stindlovi nepobývali moc dlouho, protože se jejich jméno do konce století přestalo v pramenech vyskytovat<sup>52</sup>.

Po rodině Stindlově se v matrikách začínají objevovat i další jména a do konce 20. let 18. století se v pramenech o Královci vyskytuje dalších devět jmen rodin. Některé z nich ve vesnici dlouho nežily, o čemž svědčí chybějící záznamy v

---

<sup>44</sup> V tuto dobu byl majitelem panství František Václav z Trauttmansdorffu (majitelem panství byl v letech 1699 – 1753).

<sup>45</sup> Lidé by jinak neměli důvod se tady usazovat (viz kapitola 2.1).

<sup>46</sup> Vznikl trochu dříve než Královec (na konci 17. století). (KAREL, Josef. *Kolébku Loučné*. Litomyšl, 1929.)

<sup>47</sup> SOA Zámorsk, Rejstříky palivového dřeva, revír Dětrichov, fond Velkostatek Litomyšl, i.č. 11575 – 11617.

<sup>48</sup> ORTH, Jan a František SLÁDEK. Topograficko-statistický slovník Čech, čili, *Podrobný popis všech měst, městysů, vesnic, pak zámků, dvorů, továren, mlýnů, hutí a podobných o samotě ležících stavení, jakož i všech zpustlých hradů a zaniklých osad království českého*. Praha, 1870.

<sup>49</sup> Tato zmínka se nachází v matrice narozených (SOA Zámorsk, matrika NOZ 1691 – 1740, farnost Opatov, signatura: M-28 2369.). Před tímto datem se v knize žádná zmínka o Královci nenachází.

<sup>50</sup> Obě jména jsou křestní.

<sup>51</sup> Nevíme, v kterém domě se narodil, bylo to ale v Hlavní části vesnice (SOA Zámorsk, Urbaniální fase 1772 – 1773, panství Litomyšl. i.č. 3066.)

<sup>52</sup> SOA Zámorsk, matrika N 1771 – 1885, farnost Opatov, signatura: M-28 5507.

matrikách<sup>53</sup>. V tomto období, tedy v průběhu prvních 50 let existence vesnice, pak její obyvatelé postavili 8 domů<sup>54</sup>.

V následujícím desetiletí sem přišla pouze jedna rodina. Naopak ve 40. a 50. letech 18. století se zde usídlilo až pět rodin. V průběhu existence Královce stále probíhala výměna obyvatelstva a stále sem nové rodiny přicházely, a naopak ty, které zde žily déle, odcházely<sup>55</sup>.

Jak bylo v té době obvyklé, v každé rodině bylo hodně dětí. Jejich počet mnohdy překračoval deset jedinců. Z chlapců se v rodné vsi většinou usadil pouze jeden syn, často ten nejmladší<sup>56</sup>, který zde držel jméno rodu, a jeho starší sourozenci se většinou odstěhovali a založili rodiny v okolních vesnicích<sup>57</sup>. Některé dívky zde také zůstávaly a vdaly se do ostatních královeckých rodin.

Pro vojenské účely vznikalo v 60.–80. letech 18. století tzv. první vojenské mapování<sup>58</sup>, které získalo jméno podle císaře Josefa II., jelikož dokončeno bylo až za jeho vlády. Na této mapě je vyobrazena celá habsburská monarchie a také je zde poprvé na mapě vyobrazen Královec. Jeho zakreslení je datováno mezi lety 1764-1768. Na vyobrazení se nachází pouze Hlavní část vesnice, důvodem by mohlo být mylné zaznamenání, protože tyto mapy se často dělaly podle popisů a vzpomínek vojenských důstojníků, anebo se můžeme domnívat, že v této době ještě vesnice nestála celá. Dále je zde patrné, že přes obec vedla zkratka z Anenské Studánky do Opatova. Žádné kříže ani kaple na mapě zaznamenány nejsou. Na mapě je zachyceno původní rozložení lesů, které byly v následujících letech postupně káceny, což vidíme na mapách pozdějších<sup>59</sup>.

Za panování Marie Terezie v letech 1740 až 1780 proběhla řada reforem. Jednou, která se více týkala Královce stejně jako každé vesnice a každého města, byla vyhlášena v únoru roku 1770. Marie Terezie zavedla povinné číslování domů, jež ve většině obcí proběhlo do roku 1771. V Královci proběhlo číslování domů rovněž

---

<sup>53</sup>SOA Zámorsk, matrika NO 1625 – 1770, farnost Opatov, signatura: M-28 5508.

<sup>54</sup>SOA Zámorsk, Urbariální fase 1772 – 1773, panství Litomyšl. i.č.3066.

<sup>55</sup>SOA Zámorsk, matrika NOZ 1691 – 1740, farnost Opatov, signatura: M-28 2369.

<sup>56</sup> Toto vyplývá z rodokmenů královeckých rodin, které jsem při bádání o Královci sestavil.

<sup>57</sup>SOA Zámorsk, matrika N 1771 – 1885, farnost Opatov, signatura: M-28 5507.

<sup>58</sup> Do této doby se vojska řídila podle zastaralé a nepřesné Müllerovy mapy z 20. let. 18. století.

<sup>59</sup><http://oldmaps.geolab.cz>. (18. 10. 2023)

v těchto letech, v pramenech jsou zdejší domy očíslovány od roku 1771. Důležité je, že od tohoto data můžeme podrobněji a přesněji popsat zdejší historii, a také se dozvíme, v jakých domech žily jednotlivé rodiny<sup>60</sup>.

V tuto dobu zde stálo 8 domů, ve kterých žily rodiny, které Královec v 70. letech 18. století obývaly. Všechny tyto domy se nacházely v Hlavní části. Byly očíslovány postupně od domu nejvíce na jihu po dům nejvíce na severu a dostaly čísla 1 až 8. Další domy byly postaveny do konce 18. století v Polní části a byly očíslovány 9–13. Následně došlo k postavení domu čp. 14, který se nacházel v části Hlavní a následně domu čp. 15 v Polní části<sup>61</sup>. Domy čp. 16–19, tedy celá část Lesní, byly postaveny vzápětí. Statky čp. 20–22 jsou nejmladší a královečtí obyvatelé je vybudovali na volných místech v Hlavní a Polní části.

V následujících řádcích se seznámíme s nejstaršími obyvateli Královce a jejich rodinami.

- I. V domě čp. 1 žil **Vít Markl (Markel)**, byl to jediný známý syn **Urbana Markla** a jeho manželky Kateřiny. Jeho rodina přišla do Královce před rokem 1729, kdy se Urbanu a Kateřině Marklovým narodila dcera Tereza. Vít je starší než jeho sestra a narodil se ještě v místě, kde rodina žila dříve<sup>62</sup>. Toto místo se v pramenech neobjevuje a tudíž nevíme, odkud sem Marklovi přišli. První zmínka o Vítovi se nachází v gruntovní knize litomyšlského panství, kdy koupil od své matky, která byla nedlouho vdovou, její část chalupy a okolní polnosti za 60 kop grošů s ročním úrokem 20 kop grošů, 8 grošů a 4 denárů. Po zakoupení na něj připadla povinnost platit daň z gruntu ve výši 24 grošů, a ještě musel zaplatit 5 grošů jako podíl z dědictví po jeho otci a také musel vykonávat robotu<sup>63</sup>. Ve stejném roce se také oženil s Annou, dcerou Martina Baara z Královce<sup>64</sup>.

---

<sup>60</sup>SOA Zámorsk, matrika N 1771–1885, farnost Opatov, signatura: M-28 5507.

<sup>61</sup> SOA Zámorsk, Urbaniální fase 1772 – 1773, panství Litomyšl, i.č. 3066.

<sup>62</sup>SOA Zámorsk, matrika NO 1625 – 1770, farnost Opatov, signatura: M-28 5508.

<sup>63</sup>SOA Zámorsk, Pozemková kniha, fond Velkostatek Litomyšl, i.č. 17518.

<sup>64</sup>SOA Zámorsk, matrika OZ 1741 – 1784, farnost Opatov, signatura: M-28 2378.

První dítě se jim narodilo roku 1755 a dostalo jméno **Anton**<sup>65</sup> a poslední roku 1776 a byl to také chlapec, kterého pojmenovali **Josef** a byl jediným mužským potomkem, který v Královci zůstal a udržel zde jméno rodiny. Celkem měli 8 potomků<sup>66</sup>. V matrice zemřelých je uvedeno, že byl domkařem. Vít zemřel v Královci v domě čp. 1 27. 8. 1806 „stářím“<sup>67</sup>.

- II. V domě čp. 2 žil **Tomáš Paar (někdy označený jako Pahr, Pachtl, Baar)**, o kterém máme velmi málo informací. Vrchnost při zápisech v urbářích jeho jméno pozměňovala, což bývalo v té době velmi obvyklé. Výslovně zmíněn je poprvé dne 15. 4. 1742 v gruntovní knize litomyšlského panství, kdy koupil od **Lukáše Hückeleho** chalupu a pole za 60 kop grošů<sup>68</sup>. Dále je o něm zmínka v litomyšlském urbáři z let 1772–1773<sup>69</sup>, kdy jedná i o zmínku poslední. V matrikách se jeho jméno vůbec nevyskytuje.
- III. V domě čp. 3 žil **Josef Antes**, který patří ke členům jedné z největších královeckých rodin. Narodil se 9. 3. 1726 v Královci rodičům **Bartoloměji Antesovi** a blíže neznámé Katharině<sup>70</sup>. Josef se oženil 6. 2. 1757 s Barborou, dcerou Martina Baara z Královce. Spolu měli 6 dětí<sup>65</sup>. Roku 1759 kupuje od manželky svého otce Evy Bartolomějovu půlku chalupy a pole za 70 kop grošů s daní 3 kopy grošů. Svě sourozence vyplatil, každého po 3 kopách grošů, 15 grošů a 3 až 6 denárech<sup>68</sup>. Těsně před jeho smrtí se jeho jméno objevuje v litomyšlském urbáři<sup>69</sup>. Zemřel 19. 11. 1772<sup>71</sup>.
- IV. V domě čp. 4 žil **Ignác Schmeiser**, který se stejně jako Tomáš Paar téměř v pramenech nevyskytuje. První zmínka o něm, kterou se mi podařilo najít, pochází z 22. 1. 1768, kdy si koupil od **Gregora Borteleho**

---

<sup>65</sup> SOA Zámorsk, matrika NO 1625 – 1770, farnost Opatov, signatura: M-28 5508.

<sup>66</sup> SOA Zámorsk, matrika N 1771–1885, farnost Opatov, signatura: M-28 5507.

<sup>67</sup> SOA Zámorsk, matrika Z 1801 - 1835, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2383.

<sup>68</sup> SOA Zámorsk, Pozemková kniha, fond Velkostatek Litomyšl, i.č. 17518.

<sup>69</sup> SOA Zámorsk, Urbariální fase 1772 – 1773, panství Litomyšl. i.č. 3066.

<sup>70</sup> Nebyla pravděpodobně Bartolomějovou manželkou, protože v této době měl za manželku Evu.

<sup>71</sup> SOA Zámorsk, matrika OZ 1741 – 1784, farnost Opatov, signatura: M-28 2378.

**(Porteleho)** chalupu a pozemky za 60 kop grošů a musel ji splatit do tří let po 20 kopách grošů<sup>72</sup>. Tento rok je zmiňován naposledy.

- V. V domě čp. 5 žil **Anton Stindl**, o jeho rodině v gruntovní knize litomyšlského panství není žádná zmínka. Poprvé se jeho jméno objevuje v litomyšlském urbáři z let 1772–1773<sup>75</sup>. Dne 15. 12. 1774 se mu narodil první syn **Mathias**, jeho matkou byla Katharina. Je to zároveň také jeho jediný známý syn<sup>73</sup>. Zápis o jeho úmrtí se mi také nepodařil najít.
- VI. V domě čp. 6 žil **Anton Baar**, který se narodil 29. 12. 1727 a jeho otec byl **Martin Baar** a matka Katharina. Ti přišli do Královce kolem roku 1726, kdy se jim narodila dcera Margaretha<sup>74</sup>. V gruntovní knize zapsán není. Pravděpodobně si tuto chalupu i postavil, protože rodina Baarova žila původně v usedlosti čp. 7 a tato se nachází v její těsné blízkosti. První dítě měl s manželkou Reginou dne 9. 12. 1752 a pojmenovali je Anna Marie<sup>74</sup>. Naposledy je zmiňován roku 1772 v litomyšlském urbáři<sup>75</sup>.
- VII. V domě čp. 7 žil **František Baar**, který se narodil jako dvojče (s Barborou) dne 3. 12. 1736 a byly to děti Martina Baara a jeho manželky Kathariny. Měl několik sourozenců, některé jeho sestry v Královci zůstaly a vdaly se do jiných královeckých rodin<sup>74</sup>. František 26.1.1759 zakoupil tuto chalupu a pole od svého otce za 60 kop grošů<sup>72</sup>. Jeho manželkou byla Rosalie a první dítě spolu měli dne 6.3.1771 a pojmenovali ho **Josefa**, jejich poslední dítě se jim narodilo v roce 1795<sup>76</sup>. Zápis o jeho úmrtí se mi nepodařil najít.
- VIII. V domě čp. 8 žil **Johann Scholz**. Jeho rodiči byli Gabriel Scholz a jeho manželka Katharina. Johann se možná v Královci ani nenarodil, protože v královecké matrice není zápis o jeho narození. Tato rodina se do vesnice přistěhovala kolem roku 1745, kdy je v Královci o nich první zmínka<sup>77</sup>.

---

<sup>72</sup> SOA Zámorsk, Pozemková kniha, fond Velkostatek Litomyšl, i.č. 17518.

<sup>73</sup> SOA Zámorsk, matrika N 1771 – 1885, farnost Opatov, signatura: M-28 5507.

<sup>74</sup> SOA Zámorsk, matrika NO 1625 – 1770, farnost Opatov, signatura: M-28 5508.

<sup>75</sup> SOA Zámorsk, Urbariální fase 1772 – 1773, panství Litomyšl. i.č.3066.

<sup>76</sup> SOA Zámorsk, matrika N 1771 – 1885, farnost Opatov, signatura: M-28 5507.

<sup>77</sup> SOA Zámorsk, matrika NO 1625 – 1770, farnost Opatov, signatura: M-28 5508.

Gabrielu Scholzovi se narodila dcera Marie. Roku 1772 koupil od svého otce tuto chalupu za 60 kop grošů<sup>78</sup>.

Další reforma, která se více týkala královeckých obyvatel, byla přijata v prosinci roku 1774 a týkala se povinné školní docházky<sup>79</sup>. V Královci žádná škola nebyla a my vlastně ani nevíme, kam se chodily zdejší děti v 18. a částečně 19.století vzdělávat. Po postavení nové budovy školy v Anenské Studánce<sup>80</sup> na přelomu 19. a 20. století víme, že děti chodily za vzděláním právě sem<sup>81</sup>.

V reformách pokračoval i syn Marie Terezie Josef II., jenž vládl v letech 1780 až 1790. Roku 1781 učinil jedno z nejdůležitějších rozhodnutí. Zrušil nevolnictví, a to znamenalo velké změny pro poddané na celém území spravovaném Habsburky. Lidé se mohli začít svobodně ženit, stěhovat se nebo studovat mimo území panství bez souhlasu vrchnosti. V Královci od tohoto roku začíná častější výměna obyvatelstva, některé rodiny odcházely, jiné zase přicházely<sup>82</sup>. Ve stejný rok vydal Josef II. také Toleranční patent a lidé si mohli svobodně vybírat, jaké budou vyznávat náboženství. Ale i přes to v Královci zůstali všichni katolíky<sup>83</sup>.

Od roku 1793 do roku 1828 se dochovaly seznamy dodaného dřeva vrchnosti. Dřevo se odvádělo na konci měsíce a každý rok to bylo jinak. Zdejší lesy patřily pod tzv. Dětrichovský revír, kam patřily lesy severně od obce Dětrichova a východně od Opatova. Královcem revír končil. První zaznamenané dodání dřeva proběhlo v květnu 1793, kdy bylo dodáno 44 sáhů (jeden prostorový sáh se rovná 3,4 m<sup>3</sup>) štípaného palivového dřeva. Kolem 50 sáhů štípaného dřeva se ročně objevuje do konce 18. století, ve století následujícím se postupně počet dodaného dřeva snižuje<sup>84</sup>.

---

<sup>78</sup> SOA Zámorsk, Pozemková kniha, fond Velkostatek Litomyšl, i.č. 17518.

<sup>79</sup> JANÁKOVÁ, Radka. *Vláda Marie Terezie a Josefa II.* 2010. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci Pedagogická fakulta Katedra primární pedagogiky.

<sup>80</sup> Škola sídlila v dnešním domě čp. 54.

<sup>81</sup> Národní knihovna České republiky, Administrativní lexikon obcí v republice Československé. Díl 1. Čechy, 1927.

<sup>82</sup> Administrativní lexikon obcí v republice Československé. Díl 1. Čechy. Národní knihovna České republiky. Praha, 1927.

<sup>83</sup> SOA Zámorsk, matrika N 1801 - 1825, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2374.

<sup>84</sup> SOA Zámorsk, Rejstříky palivového, revír Dětrichov, fond Velkostatek Litomyšl, i.č. 11575 – 11617.

## 2.3 Královec v letech 1800 až 1848

V první čtvrtině 19. století se nic zásadního týkajícího se života v Královci v pramenech neobjevuje. Dozvídáme se jen to, že se do roku 1828 stále dodává dřevo litomyšlské vrchnosti. Po tomto roce dřevorubecká činnost z vesnice patrně téměř vymizela a lidé se začínají soustředit na svá pole, která byla kolem každého domu. Jednalo se o dlouhé a úzké lány, jež jsou dobře zachyceny na císařských otiscích ze 30. let 19. století<sup>85</sup>. Císařské otisky patří k nejlepším kartografickým materiálům mapujícím v první polovině 19. století české země. Také je zde znázorněno, kolik v Královci stálo domů. Bylo jich 22, a to je nejvyšší počet usedlostí, který v Královci kdy byl. Většina stavení uzavírala dvůr a všechna byla obklopena zahradami, na nichž se až do dnešních dní zachovalo mnoho starých, vyvrácených, ovocných stromů<sup>86</sup>.

Pro pochopení problematiky dějin Královce je velmi zajímavá druhá mapa, která byla také zhotovena ve 30. letech 20. století<sup>84</sup>. Jedná se o indikační skicu, což je katastrální mapa, na které je rovněž podrobně Královec vyobrazen, ale navíc se zde vyskytují i čísla popisná a jména majitelů jednotlivých usedlostí, luk, lesů a polností<sup>87</sup>. Největší pozemky náležely k domu čp. 22, jehož majitelem byl v této době chalupník Václav Leschinger. Jsou zde také vidět poslední dva kousky lesa, které zbyly. Jeden z nich patřil tehdejšímu majiteli litomyšlského panství Antonínu I. z Valdštejna-Vartenberka a druhý náležel Andreasi Antesovi, který bydlel v Opatově v domě čp. 92. Původně to byla usedlost s uzavřeným dvorem, ale časem se velká část budovy zbourala a na jejím místě byly postaveny dvě budovy. Jedna má čp. 28 a druhá ev. č. 348. Litomyšlskému panství patřily louky kolem potoka a polnosti na západ od Královce. Také jsou zde znázorněny dva křížky, jeden stál kousek za vesnicí u cesty do Anenské Studánky a druhý se nacházel před domem čp. 17<sup>88</sup>.

---

<sup>85</sup> Jedná se o kartografický materiál.

<sup>86</sup> Císařské otisky a indikační skica ze 30. let 19. století: <https://ags.cuzk.cz>.

<sup>87</sup> Viz příloha č. 5 (seznam majitelů jednotlivých pozemků v Královci ve 30. letech 19. století)

<sup>88</sup> Indikační skica a císařské otisky jsou digitalizované na této stránce: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>.

Na obou mapách je zachycena i kaple<sup>89</sup>, která byla podle indikační skici jediná kamenná stavba<sup>90</sup> ve vesnici. Podle fotek z roku 2005, kdy kaple ještě stála, můžeme usuzovat, že se jednalo o stavbu, jež byla postavena v barokním nebo raně klasicistním slohu<sup>91</sup>. To by znamenalo, že kaple mohla být vybudována už v 18. století, ale písemně to doložené nemáme. Stejně tak prameny mlčí i o tom, komu byla kaple zasvěcena, podle královehradeckého biskupství však byla jejím patronem Nejsvětější trojice.

V předchozím odstavci bylo už zmíněno, že kaple byla postavena v barokním nebo klasicistním slohu. V půdorysu měla čtyři stěny, přičemž zadní byla zakulacena, protože v ní býval pravděpodobně oltář, kříž nebo obraz světce. Rozměry kaple byly 7 metrů na délku a 5,2 metrů na šířku. V průčelí byl umístěn hlavní vchod, který byl v horní části zaoblen, a nad ním bývala nika, ve které mohla stát také socha nějakého světce. Nad ní bylo malé kulaté okénko. Dveře po obou stranách lemovaly dva pilastry nebo lizény<sup>92</sup>. Na bocích kaple bylo jedno velké okno, které se tvarem podobalo dveřím a bylo zdobeno šambránou. V místě, kde přecházela rovná stěna k půlkruhové apsidě, bývala také lizéna. Kaple měla podle fotografií z počátku 21. století světlou fasádu jak uvnitř, tak zvenku. Měla podezdívku a sedlovou střechu. O tom, jestli měla věžičku, nemáme informace. Zbořena byla roku 2007<sup>93</sup>.

Jediným dochovaným předmětem z inventáře uvažovaného svatostánku je socha, která je označována jako Královecká madona a pochází z 15. století<sup>94</sup>. Místo, kde byla Madona původně uložena, není známo. Po odsunu německého obyvatelstva byla socha přesunuta do kostela svatého Vavřince v Anenské Studánce. V roce 1987 byla zrestaurována a roku 1990 ji od českotřebovské farnosti<sup>95</sup> koupilo Regionální

---

<sup>89</sup> viz příloha č. 9–11 (fotografie kaple)

<sup>90</sup> V císařských otiscích je znázorněna jako dřevěná, ale jde asi o chybu v mapování, jelikož nemáme zmínky, že by byla někdy dřevěná a na ostatních mapách (například v indikační skici) z podobných let je zakreslena jako kamenná.

<sup>91</sup> Byla postavena pravděpodobně v době, kdy v Čechách baroko ustupovalo a přicházel klasicismus, v druhé polovině 18. století.

<sup>92</sup> Z doby, kdy se zachovaly fotky, nelze spolehlivě rozeznat jednotlivé architektonické prvky.

<sup>93</sup> Informace o kapli: <http://www.znicenekostely.cz> (citováno 12. 9. 2023).

<sup>94</sup> viz příloha 31 (fotografie madony)

<sup>95</sup> Kostel v Anenské Studánce patří pod českotřebovskou farnost.



muzeum ve Vysokém Mýtě. Podruhé byla zrestaurována roku 2017 restaurátorkou Hanou Vítovou.

Jedná se o gotickou madonu, tedy o stojící Pannu Marii<sup>96</sup> s nahým Ježíšem na levém předloktí. U jejích nohou spočívá půlměsíc s vyřezanou tváří. V pravé ruce drží Panna Marie rukověť od chybějícího žezla. Ježíš má překřížené nohy a v levé ruce drží jablko. Povrch sochy je dnes bez polychromie, její zbytky byly odstraněny při restaurování v roce 1987<sup>97</sup>.

Vedle kaple mohl stávat i kříž, protože do dnešních dní se zde zachoval kamenný blok, který má v sobě prohlubeň, jež je tvarována do kříže, a v ní mohl být zasazen vyšší předmět.

Další mapa, na které je Královec vyobrazen, pochází z let 1837–1844 a dá se najít na stejné internetové stránce jako císařské otisky. Je zde označena jako *Mapa kultur*. Královec zde má pouze dvě části, ale to asi v důsledku toho, že tato mapa není zaměřena na domy, ale na větší a používanější stezky. Právě jedna z těchto stezek vede právě přes Královec a jedná se o cestu, která spojovala Anenskou Studánku a Opatov. Tato cesta vedla podle mapy přes Polní část vesnice. Jinak nám tento zdroj další poznatky o Královci nepřináší<sup>98</sup>.

Z podobné doby, tedy z poloviny 19. století, pochází i druhá mapa, která zachycuje celý velkostatek Litomyšl. Je zde sice zakreslen každý dům, ale dispozice vesnice je stylizovaná. V této době zde stálo 22 domů. Také je zajímavé, že opět mapa znázorňuje okolní lesy, které jsou zase o trochu menší od doby, kdy byly zhotoveny císařské otisky<sup>99</sup>.

Ve čtyřicátých letech devatenáctého století byla postavena železniční trať z České Třebové do Olomouce, která vedla přes Opatov. Ve stejném období byla vybudována i trať z České Třebové směřující do Olomouce, která vedla právě přes Třebovici. Trať, která vede přes Anenskou Studánku, byla dokončena až na počátku století 20.<sup>100</sup> Lidé z Královce využívali spíše zastávku v Třebovici, protože se

---

<sup>96</sup> Jedná se o Pannu Marii Asumpty (Nanebevzatou).

<sup>97</sup> Podle Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě.

<sup>98</sup> Mapa kultur: <https://ags.cuzk.cz> (14. 8. 2023).

<sup>99</sup> Mapa velkostatku: <http://oldmaps.geolab.cz>. (18. 10. 2023)

<sup>100</sup> HALAMKA, Pavel, LANDA, Ladislav a DOBIÁŠ, Ivan. 150 let železnice v České Třebové. Ústí nad Orlicí, 1995.

nacházela blíže než opatovská zastávka, a to o dva kilometry. Zastávku v Anenské Studánce pravděpodobně také moc nevyužívali, protože trať nevede přímo přes vesnici, která stojí ve vyšší nadmořské výšce, a proto byla zastávka postavena asi kilometr pod kopcem<sup>101</sup>.

---

<sup>101</sup> Administrativní lexikon obcí v republice Československé. Díl 1. Čechy. Národní knihovna České republiky. Praha, 1927.

## 2.4 Královec v letech 1849 až 1899

V revolučních dobách roku 1848 byl podán návrh o zrušení poddanství a roboty, který 7. 9. 1848 podepsal i Ferdinand I. Mizí rozdíl mezi panskou a poddanskou půdou a byla z ní zbavena naturální a peněžní dávka. Problém začala mít šlechta, která byla do této doby závislá na robotujících poddaných. Nakonec byla státem vyplacena. Lidé v Královci od této doby začínají pracovat i v jiných pracovních odvětvích než v zemědělství<sup>102</sup>.

První zápis, kde je uveden přesný počet obyvatel, pochází z roku 1865<sup>103</sup>. V tu dobu žilo v Královci 121 osob. Stejný údaj je uveden i v roce 1870 v *Topograficko-statistickém slovníku Čech, čili v Podrobném popisu všech měst, městysů, vesnic, pak zámků, dvorů, továren, mlýnů, hutí a podobných o samotě ležících stavení, jakož i všech zpustlých hradů a zaniklých osad království českého*.<sup>104</sup>

První vojenské mapování nebylo v 19. století už aktuální, a proto vzniklo ve druhé čtvrtině tohoto století mapování nové, které dostalo jméno podle krále Františka I. Habsbursko-Lotrinského. Na této mapě není Královec podrobně zakreslen a navzdory tomu, že z této doby se nám zachovalo několik dalších, přesnějších map, tak tato k historickému bádání o Královci nepomůže<sup>81</sup>. Když ani toto mapování již nestačilo svému účelu, vzniklo v letech 1877–1880 třetí vojenské mapování, jež nese jméno Františka Josefa I. Dispozice vesnice přesně vidět není, ale je zde zaznačen kostel a tři křížky. Dva z nich jsme už v této kapitole zmínili a ten třetí stál na rohu zahrady domu čp. 13, který ležel v Polní části<sup>105</sup>. Jeho sokl byl možný v Královci spatřit ještě po roce 2017<sup>106</sup>. Stal se obětí orby a obdělávání pole.

Roku 1885 byl vydán Podrobný seznam míst v Čechách, kde jsou zaznamenány počty domů a obyvatelstva včetně pohlaví, národnosti a náboženství.

---

<sup>102</sup> SOA Zámorsk, matrika N 1844 - 1873, územní rozsah: Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 5504.

<sup>103</sup> C.k. vlastenecká hospodářská společnost. *Tafelnzur Statistik der Land- und Forstwirtschaft des Königreiches Böhmen, I. Band, 5. Heft: Das Flächenmass der Kulturarten und die Vertheilung derselben unter die Kategorien des Besitzes : nebst einem Anhang: Bevölkerung und Viehstand. Kreis Chrudim*. Národní knihovna České republiky. Praha, 1865.

<sup>104</sup> ORTH, Jan a František SLÁDEK. *Topograficko-statistický slovník Čech, čili, Podrobný popis všech měst, městysů, vesnic, pak zámků, dvorů, továren, mlýnů, hutí a podobných o samotě ležících stavení, jakož i všech zpustlých hradů a zaniklých osad království českého*. Praha, 1870.

<sup>105</sup> Vojenská mapování a informace o nich: <http://oldmaps.geolab.cz>.

<sup>106</sup> V tomto roce je zachycen na fotce pana P. Vomáčky. Snímek je dostupný na [mapy.cz](http://mapy.cz).

Domů zde bylo stále 22, ale počet obyvatel klesl na 106, z nichž bylo 54 mužů a 52 žen. Všichni byli katolického vyznání a německé národnosti<sup>107</sup>. Další zápis o počtu obyvatel máme z roku 1893, ale od roku 1885 se počet nezměnil<sup>108</sup>.

## 2.5 Královec v letech 1900–1934

V první polovině 20. století význam vesnice stále upadal, postupně se snižoval počet obyvatel, a dokonce i domů, protože zdejší lidé se začali stěhovat do okolních vesnic, jelikož stály na přístupnějších a výhodnějších místech. Například v Královci byl do roku 1934 stálý problém se získáváním pitné vody, navíc sem nikdy nevedla zpevněná cesta. Poslední záznam o tom, že bylo v Královci 22 domů, pochází přesně z roku 1900. Počet obyvatel se pohyboval okolo 105<sup>109</sup>. Už roku 1907 se počet domů snížil na 19, ale i přes to počet obyvatel neklesl<sup>110</sup>. O šest let později je zaznamenáno už jen 16 obydlených domů, ve kterých žilo 102 obyvatel<sup>111</sup>. Zbourané domy stály původně v Polní části a měly čp. 21,15 a 11. Dva domy byly pravděpodobně opuštěny. Které to byly, se mi nepodařilo zjistit<sup>112</sup>.

Hlavním zdrojem obživy pro královecké obyvatelstvo v této době nebylo zemědělství, ale nejrůznější řemesla. To dokládá protokol vydaných domovských listů z let 1905–1948, kde jsou vypsáni obyvatelé Královce a je u nich vždy uvedeno povolání<sup>113</sup>. Většinou zdejší lidé pracovali v továrnách<sup>114</sup>, nebo byli pomocníky u nejrůznějších řemesel, například u pekařů, krejčích nebo mlynářů<sup>115</sup>.

Nejsou zmínky o tom, jak probíhal život v letech 1914–1918, tedy za první světové války, a také nevíme, jaká zde byla situace dne 28. 10. 1918, kdy vzniklo samostatné Československo. První sčítání lidu v nově založené republice proběhlo roku 1921 a v Královci bylo sečteno 18 bytových jednotek v 16 domech, ve kterých žilo 104 obyvatel, z nichž bylo 55 mužů a 49 žen<sup>116</sup>. Pouze jeden z nich byl

---

<sup>107</sup> Podrobný seznam míst v Čechách 1885. Národní knihovna České republiky. Vídeň, 1885.

<sup>108</sup> Orts-Repertorium für das Königreich Böhmen. Národní knihovna, 1883.

<sup>109</sup> Batovcův Příruční místopis Čech, Moravy a Slezska pro praktickou potřebu zvláště upravený. Národní knihovna České republiky. Praha, 1900.

<sup>110</sup> Národní knihovna České republiky, Seznam míst v království českém, 1907.

<sup>111</sup> Národní knihovna České republiky, Seznam míst v království Českém 1913, 1913.

<sup>112</sup> Podle leteckého mapování na internetové stránce: <https://ags.cuzk.cz> (14. 8. 2023).

<sup>113</sup> Státní okresní archiv se sídlem v Litomyšli, fond Obec Opatov, Protokol vydaných domovských listů, kn 1, 1905–1948.

<sup>114</sup> Pravděpodobně jezdili nebo chodili do Svitavy

<sup>115</sup> Viz příloha č. 6 (tabulka s obyvateli Královce).

<sup>116</sup> Viz příloha č. 7 (tabulka sepsaná na základě sčítání lidu roku 1921).

československé národnosti, zbytek obyvatel byl národnosti německé. Všichni byli katolíci<sup>117</sup>.

Druhé sčítání lidu proběhlo v roce 1930, v Královci bylo 17 domů, ve kterých žilo 89 osob jen německé národnosti, a ti vyznávali katolické náboženství<sup>118</sup>.

### 2.5.1 Vodovod

Do roku 1934 představoval pro vesnici velký problém získávání pitné vody, protože ležela na kamenitém ostrohu, do kterého nešly hloubit studny. V létě lidé chodili do potoka, který býval často nepřístupný, protože po deštích kolem něj vznikaly močály. Královečtí obyvatelé též využívali dešťovou vodu, kterou shromažďovali ve velkých nádobách. Proto se obyvatelé z Královce roku 1934 domluvili a požádali opatovský obecní úřad pro povolení stavby vodovodu, který okamžitě stavbu povolil a dal za ní zodpovědnost Františku Leschingerovi, který žil v Královci v domě čp. 13.

Stavbou byl pověřen olomoucký stavební inženýr Gustav Lechner<sup>119</sup>. Navrhl systém trkačů, které potrubím přiváděly vodu z potoka, který byl o několik metrů níže než Královec do nejvyššího bodu vesnice. Voda byla odebírána z pozemku č.3738/28, který se nachází na levém břehu potoka, odkud byla přiváděna voda potrubím do hydraulické rozvodny na vedlejším pozemku, ve které byla umístěna turbína, jež protlačovala vodu směrem nahoru do hlavní nádrže v Královci, a měla objem 100 hl. Nacházela se v Hlavní části vesnice. Odtud byla voda potrubím vedena do všech usedlostí v Královci

Zemní práce provedli zdejší obyvatelé svépomocí. Celkem za stavbu vodovodu zaplatili 51 661 Kč, z toho částka 609,20 Kč představovala provizi. Za cihly a písek zaplatili 2 325,90 Kč, za potrubí pak celkem 28 015 Kč. Samotné trkače stály 3 299,50 Kč. Za ostatní položky jako mzdy, plat za kovářské a tesařské práce nebo za zásobování zaplatili 8 978,15 Kč<sup>120</sup>. Sám Gustav Lechner si naúčtoval částku

---

<sup>117</sup> Státní okresní archiv se sídlem v Litomyšli, fond Okresní úřad Litomyšl, sčítací operát, i.č. 45, 1921.

<sup>118</sup> Statistický lexikon obcí v zemi České. Národní knihovna České republiky. Praha, 1934

<sup>119</sup> Pravděpodobně se na plánech vodovodu pracovalo již roku 1933. Dokládá to návrh jedné z budov, jež měly být součástí vodovodu, na němž je napsán rok 1933.

<sup>120</sup> Státní okresní archiv se sídlem v Litomyšli, fond Obec Opatov, Obecní kronika, KR 4, 1928–1938.

6 233 Kč. Celková cena tak činila 51 661 Kč. Královečtí obyvatelé si vzali od Opatova půjčku, kterou postupně každý rok spláceli s roční vodní daní.

Po celé vesnici byly postaveny nejrůznější stavby a nádrže spojené se shromažďováním vody. Tyto technické stavby jsou jediné zachovalé objekty v Královci<sup>121</sup>.

Opatovský úřad stavbu vodovodu převzal a v přejímacím protokole ze dne 5. 11. 1934 je těchto 6 bodů:

1. Instalátérské práce byly provedeny profesionálně.
2. Voda se bude odebírat pouze z horního toku potoka a dolní zůstane jako záloha vody do budoucna.
3. Je povoleno odebírat vodu rychlostí 30l/s.
4. Odběr z potoka je povolen na dalších 60 let.
5. Všechny pozemky užívané ke stavbě vodovodu musí být uvedeny do původního stavu.
6. Podle rozboru vody ji lze využívat jako pitnou<sup>122</sup>.

#### **2.5.1.1 Gustav Adolf Lechner**

Chtěl bych na tomto místě věnovat pár vět i Gustavu Lechnerovi, který vodovod v Královci navrhl a stal se tak důležitou osobou pro místní obyvatele. Narodil se 23. 6. 1884 ve Křtinách. Jeho rodiče byli Gustav a Marie Lechnerovi, byli německé národnosti a evangelického vyznání<sup>123</sup>. Roku 1913 víme, že pobýval v Brně v ulici, jež je v pramenech pojmenována jako Neugasse (ve volném překladu Nová ulice) v domě čp. 70 a byl ženatý s Giselou, rozenou Dunklovou (\*26.12.1889)<sup>124</sup>.

V Brně pobýval do 22.7.1915, kdy se přestěhoval do Olomouce, kde zpočátku žil v ulici, jež je pojmenována v pramenech jako Wassergasse (ve volném překladu Vodní ulice) v domě čp. 24. Byl vodním inženýrem a navrhoval tedy technické stavby, které pracovaly s vodou. Mezi jeho díla patří například vodní jezy

---

<sup>121</sup> Státní okresní archív se sídlem v Litomyšli, fond Obec Opatov, Obecní kronika, KR 4, 1928–1938.

<sup>122</sup> Tamtéž

<sup>123</sup> Státní okresní archív Olomouc, Policejní přihláška Gustava Lechnera, 1941.

<sup>124</sup> Státní okresní archív Olomouc, Registrační protokol Gustava Lechnera, 1913.

v Mikulovicích<sup>125</sup> nebo právě královecký vodovod. V Olomouci se podruhé oženil s Annou Bulinovou (\*10.7.1909). Zemřel 4.1.1943 v Olomouci<sup>126</sup>.

## 2.6 Královec v letech 1935–1964

V roce 1937 byla zhotovena první letecká mapa, na které je Královec ještě vyobrazen. Stálo zde ještě 17 domů, ale nemusely být všechny obydlené. Jinak se podoba Královce nijak nezměnila<sup>127</sup>.

O poměrech v Královci v letech 1935–1938 není nic známo. Blížila se druhá světová válka. Nepodařilo se mi nic zjistit o tom, jak královecké obyvatelstvo smýšlelo, zda bylo politicky aktivní, či nikoli.

Roku 1938 došlo k podpisu Mnichovské dohody a české pohraničí, do kterého spadal i Opatov a jeho okolí, připadlo k Německé říši. Rok poté začala druhá světová válka. Žádné prameny se nezmiňují o životě ve vesnici za druhé války.

Po druhé světové válce došlo k největšímu úpadku Královce od jeho založení, jelikož zde žilo pouze německé obyvatelstvo, které čekal odsun. Odsun většinového německého obyvatelstva znamenal pro vesnici citelný zásah, neboť došlo k přetrhání vazeb, tradic či zvyků rodin, které zde hospodařily po několik generací. Nedohledal jsem žádná svědectví pamětníků o tom, jak odsun skutečně probíhal. Zda vesnici postihl odsun tzv. divoký, či již organizovaný. Sběrný tábor pro odsunované Němce byl zřízen v Opatově, odkud transporty směřovaly do nadřízeného tábora v Ústí nad Orlicí<sup>128</sup>. Z pramenů lze zjistit, že dosídlení vesnice novými obyvateli proběhlo již v roce 1945<sup>129</sup>. Nevíme však, zda v tomto roce došlo i k odsunu německého obyvatelstva, či zda původní obyvatelé sdíleli obydlí s dosídlenci<sup>130</sup>, jak bývalo v té době obvyklé. První neorganizovaný odsun proběhl z Opatova dne 29. června 1945. Následující organizované odsuny směřovaly jak do zóny ruské, tak americké<sup>126</sup>. Někteří Němci byli zajištěni v internačním táboře jako

---

<sup>125</sup> Informace o dalších vodních stavbách Adolfa Lechnera: [https://www.archives.cz/web/resources/soka\\_jesenik/SOKA\\_Jesenik\\_vystava\\_planu\\_minikatalog.pdf](https://www.archives.cz/web/resources/soka_jesenik/SOKA_Jesenik_vystava_planu_minikatalog.pdf). (11. 2. 2023).

<sup>126</sup> Státní okresní archiv Olomouc, Registrační formulář Gustava Lechnera, 1941.

<sup>127</sup> Do vesnice vedly z Anenské Studánky dráty vysokého napětí, prameny ale mlčí o tom, kdy byl Královec elektrifikován. Dodnes se zachovala torza některých sloupů.

<sup>128</sup> SKŘIVÁNEK, Milan. *Odsun Němců ze Svitavska 1945–1947*. Hradec Králové, 1995.

<sup>129</sup> Obecní úřad Opatov, *Pamětní kniha obce Opatova, 1945–1975*.

<sup>130</sup> Přišli do Královce z okolních vesnic, především z Opatova. (Obecní úřad Opatov, *Pamětní kniha obce Opatova, 1945–1975*.)

zajatci, tudíž zločinci. Mezi nimi je zmiňováno jméno svobodníka Aloise Knöttiga z Královce, který byl zařazen do stavebního oddílu č. 28. Žádní vrcholní funkcionáři NSDAP z Královce nepocházeli<sup>131</sup>.

Po druhé světové válce byly tedy královecké lesy znárodněny a polnosti připadly Opatovu. Všechny domy obešla komise složená z lékaře, stavebního technika, zedníka a členů místního národního výboru a posuzovala, jaké domy jsou možné po německém obyvatelstvu znovu dosídlit. Domy, které byly neobyvatelné, byly zbořeny a některé dokonce i vypáleny. Materiál z těchto domů byl využit jako stavební materiál. Obydlených domů zbylo v Královci pouze 9<sup>132</sup>. Demolice probíhaly ještě v 50. letech 20. století. Od této doby se přestává úplně používat německý název Königsberg a v pramenech se vyskytuje pouze Královec<sup>133</sup>. Pátral jsem po potomcích původních německých obyvatel, kteří by mohli přinést cenná svědectví, či obrazový materiál, ale bezúspěšně. Jedinou stopou zůstala krátká zpráva vnučky Karla Heinze, a to Lisy Heinz na webu zaniklé obce, která pátrala po osudu Královce. Bohužel na sebe nezanechala žádný kontakt<sup>134</sup>.

Z roku 1946 se dochoval seznam domů<sup>135</sup>, ze kterých bylo dodáváno mléko opatovskému zemědělskému družstvu.<sup>136</sup>

Roku 1950 v Královci opatovské JZD založilo ovocný sad. Stál v prostoru mezi třemi částmi vesnice, kde původně byla pole. Měl zde být vybudován i ovčín, neboť z ministerstva zemědělství zazněl příslib, že sem bude dodán plemenný materiál. Sovětský svaz následujícího roku poslal 100 ovcí, pro které byl skutečně ovčín postaven, a to v sousedství domu čp. 17. Původně nebyl příliš rozsáhlý, ale do roku 1957 se rozrostl až na dvojnásobek původní velikosti. Pole, která stále sloužila svému původnímu účelu, byla oseta žitem. Také na mapě z tohoto roku je zakreslena lávka přes potok<sup>137</sup>.

---

<sup>131</sup> Státní okresní archív se sídlem v Litomyšli, fond ONV Litomyšl, inv. č. 187, kart. č. 14/3

<sup>132</sup> Byly to usedlosti s čp. 2,3,6,8,13,17,18,19 a 22.

<sup>133</sup> Obecní úřad Opatov, *Pamětní kniha obce Opatova*, 1945–1975.

<sup>134</sup> <http://www.zanikleobce.cz>. (citováno 14. 8. 2023).

<sup>135</sup> Jsou zde zmiňována tyto čísla popisná: 1,2,3,8,13,14, 17,18,19,22.

<sup>136</sup> Státní okresní archív se sídlem v Litomyšli, fond Obec Opatov, Parcelní protokol, kn. 2, 1888.

<sup>137</sup> Na jiné mapě zakreslená není.



Lidé se postupně z Královce stěhovali a klesal i počet domů. Roku 1963 proběhlo přečíslování domů v Opatově. V tuto dobu byly v Královci obydleny už jen dva domy, a to dům čp. 2, ve kterém žili Otrubovi. Tento dostal nové číslo popisné 16. Druhým byl dům čp. 17, který si své číslo ponechal, zde žil Josef Vaňous. Roku 1964 se tyto rodiny odstěhovaly a Královec zůstal pustý až do dnešních dnů. Roku 1968 zde stálo ještě pár domů, v Hlavní části pouze dům čp. 16 (dříve čp.2), v Polní části dům s bývalým čp. 13<sup>138</sup> a v Lesní části ovčín, dům čp. 17 a dům, jenž měl dříve čp. 19. Kolem Polní a Lesní části zůstaly ovocné sady<sup>139</sup>.

Podle lidí z okolních vesnic v Královci pobývala jedna rodina až do roku 1974, ale o tomto jsem nenašel žádné informace. Také se říká, že Královec zanikl z důvodu plánovaného vzniku sovětského letiště. Ani tato informace není ověřena.

### **3.Královec v současnosti**

V 70. a 80. letech dvacátého století byly srovnány se zemí úplně všechny budovy s výjimkou kaple, o kterou se ale nikdo nestaral, a proto začala chátrat. Polní část byla srovnána úplně se zemí, aby na jejím místě mohlo být pole. Jediné, co tuto část dnes připomíná, je velká lípa uprostřed pole, u které stál ještě roku 2017 sokl od jednoho ze tří křížků, které ve vesnici stávaly. Z Lesní části toho také moc nezůstalo, základy domů jsou téměř srovnány se zemí a pohlcuje je okolní příroda. Pouze na okraji lesa zůstaly terénní nerovnosti, které připomínají, kde ležely zahrady těchto domů.

Nejvíce zachovalým místem v Královci zůstala Hlavní část, která je dnes zarostlá lesem a není používána jako pole. Zachovalo se zde několik klenutých sklepů, které jdou nejlépe vidět u základů domu čp. 22, u kterého zůstala i nádoba na vodu. Další sklepy jsou patrné například i v místech původního domu čp. 1.

Do roku 2007 zde stávala i ruina kaple, která byla z rozhodnutí opatovského starosty stržena, protože ohrožovala turisty, kteří údajně přes vesnici chodili. Naproti ní se do dnešních dní dochovala nádrž na vodu, která vznikla při stavbě vodovodu v roce 1934.

---

<sup>138</sup> V tuto dobu již nebyl očíslován.

<sup>139</sup> Obecní úřad Opatov, *Pamětní kniha obce Opatova*, 1945–1975.

Vedle základů domu čp. 14 se dochovala 100 hl velká nádrž na vodu, která též vznikla při stavbě vodovodu, jedná se o nejlépe zachovalou stavbu v zaniklé vesnici. Vedle nádrže zůstalo rozbité potrubí, které dodávalo vodu všem domům ve vesnici. Další část vodovodu leží u domu čp. 4, ale zakrývá ji velká plechová deska.

Podél potoka lze vidět zbytky systému s trkači a mnoho technických staveb, ve kterých byly stroje, jež poháněly vodu nahoru do Královce.

Královec tak stihl osud mnoha sudetských vesnic, z nichž odešlo německé obyvatelstvo a které se nepodařilo vhodným způsobem dosídlit. Zmizela vesnice, ve které přes 300 let pulsoval život místních obyvatel. Nyní je prostor bývalé vesnice opuštěný, ale když se sem vydáme, dýchne na nás duch starých časů a tajuplná atmosféra, kterou podtrhují rozvaliny starých domů.

## Závěr

V této práci jsem se snažil zachytit dějiny malé vesničky, o což se dosud nikdo nepokusil. Neexistuje žádná publikace, která by se, byť okrajově, osudy této vesnice zabývala. Čekala na mě mravenčí práce spočívající v objevování a sbírání dokumentů a materiálů, které ležely většinou někde zapomenuty, nebo se jim nepřikládala větší význam. Jsem rád, že jsem tuto výzvu přijal a historii Královce sepsal. Při návštěvách různých institucí jsem potkal mnoho zajímavých a ochotných lidí, kteří mi poskytli mnoho cenných informací a inspirovali mě při mé práci. Mnoho času jsem strávil i v terénu samotným prozkoumáváním vesnice, lokalizováním jednotlivých staveb a následným zkoumáním jejich ruin. Velmi zajímavý byl i průzkum koryta Lukovského potoka, kde jsem objevil pozůstatky vodovodu. Při mém pobytu v Královci jsem se setkal i s obyvateli okolních vesnic, kterých jsem se dotazoval na Královec. Bohužel jsem se mnoho informací nedozvěděl, většina si pamatovala pouze pozůstatky kaple.

Podařilo se mi alespoň z části nastínit historii vesnice od jejího založení do jejího zániku. Bohužel jsem narazil i na bílá místa, které se mi nepodařilo zaplnit. Nejméně informací jsem získal o kapli, o jejím založení či inventáři. Dále se mi nepodařilo získat bližší informace o odsunu německého obyvatelstva a následném dosídlení vesnice. To, co mě však nejvíc mrzí, je absence jakékoli fotografie zachycující podobu vesnice.

Na druhou stranu jsem vděčný za objevení dokumentů týkajících se stavby vodovodu, zejména trkačů. Velmi dobře se mi podařilo zachytit zobrazení vesnice na jednotlivých mapách. Rovněž gruntovní knihy a matriky poskytly zajímavé informace.

Touto prací můj zájem o Královec rozhodně nekončí. Budu se i nadále snažit vypátrat a doplnit chybějící informace, zejména pak obrazový materiál.

## Přílohy

- Mapy
  - Příloha č. 1: Královec na prvním vojenském mapování z let 1764–1768.
  - Příloha č. 2: Královec vyobrazený na císařských otiscích ze 30. let 19. století.
  - Příloha č. 3: Mapa katastru obce Opatova
  - Příloha č. 4: Mapa potrubí v Královci
- Tabulky
  - Příloha č. 5: Přehled majitelů jednotlivých domů v roce 1839.
  - Příloha č. 6: Výpis obyvatel Královce sestavený na základě protokolu vydaných domovních listů z let 1905–1948
  - Příloha č. 7: Obyvatelé a domácnosti v Královci roku 1921.
  - Příloha č. 8: Změna majitelů roku 1945.
- Fotografie a nákresy
  - Příloha č. 9: Kaple roku 2002
  - Příloha č. 10: Interiér kaple roku 2002
  - Příloha č. 11: Průčelí kaple roku 2005
  - Příloha č. 12: Nákres podoby nádrže na vodu v Hlavní části
  - Příloha č. 13: Nákres podoby objektu, ve kterém byl umístěn trkač.
  - Příloha č. 14: Nádrž na vodu v Hlavní části
  - Příloha č. 15: Objekt, ve kterém se nacházel trkač
  - Příloha č. 16: Interiér vodovodního objektu s pozůstatkem trkače
  - Příloha č. 17: Vodovodní šachta
  - Příloha č. 18: Rozbité potrubí
  - Příloha č. 19: Zachovalé sklepení domu čp. 22
  - Příloha č. 20: Vodní zdroj domu čp. 22
  - Příloha č. 21: Základy domu čp. 22
  - Příloha č. 22: Studna na zahradě u domu čp. 22
  - Příloha č. 23: Pozůstatky domu čp. 6
  - Příloha č. 24: Nádrž na vodu
  - Příloha č. 25: Pozůstatky sklepení domu čp. 1
  - Příloha č. 26: Základy domu čp. 1
  - Příloha č. 27: Součást vodovodu u domu čp. 4
  - Příloha č. 28: Základy domu čp. 7
  - Příloha č. 29: Lukovský potok
  - Příloha č. 30: Lípa v Polní části
  - Příloha č. 31: Královecká madona
  - Příloha č. 32: Pečetní prsten nalezený v Královci
  - Příloha č. 33: Závažíčko nalezené v Královci
- Rodokmeny některých královeckých
  - Příloha č. 34: Rodina Sommerauerova z domu čp. 3
  - Příloha č. 35: Rodina Pachlova z domu čp. 2
  - Příloha č. 36: Rodina Marklova z domu čp. 18
  - Příloha č. 37: Rodina Linhartova z domu čp. 4
  - Příloha č. 38: Rodina Marklova z domu čp. 1

## Mapy

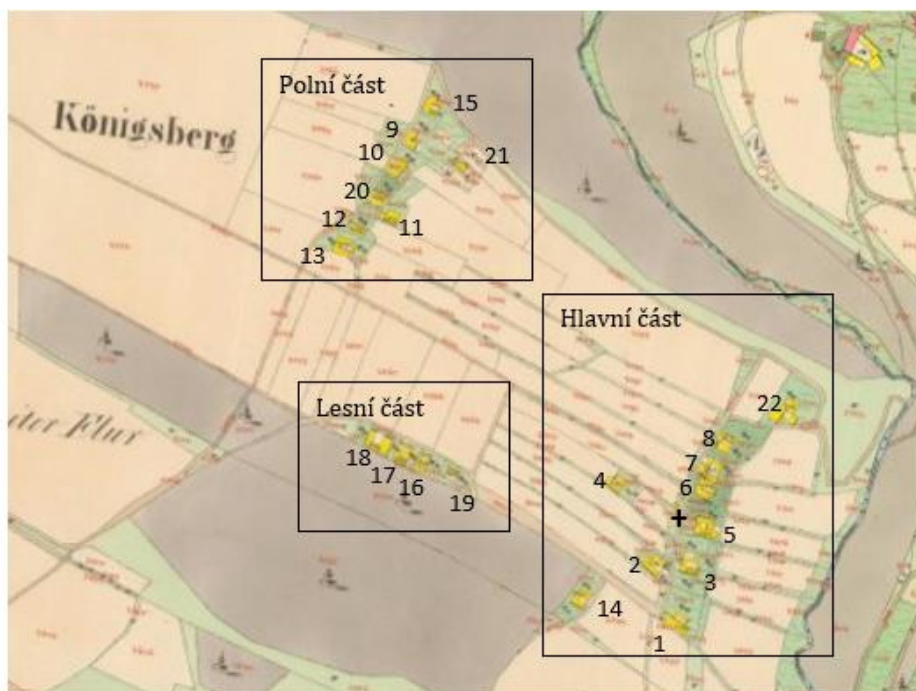
**Příloha č. 1:** Královec na prvním vojenském mapování z let 1764–1768.



Příloha č. 1. Na mapě jsou vyobrazeny dvě vesnice. Níže je Královec (Königsberg) a výše je Anenská Studánka (Königsfeld). Je zde také znázorněna část Třebovic (Tribitz). V této době stálo ve vesnici pouze 8 domů, které byly v Hlavní části. Také je zde patrné původní rozložení lesů, jež byly postupně káceny.

Zdroj: <http://oldmaps.geolab.cz>.

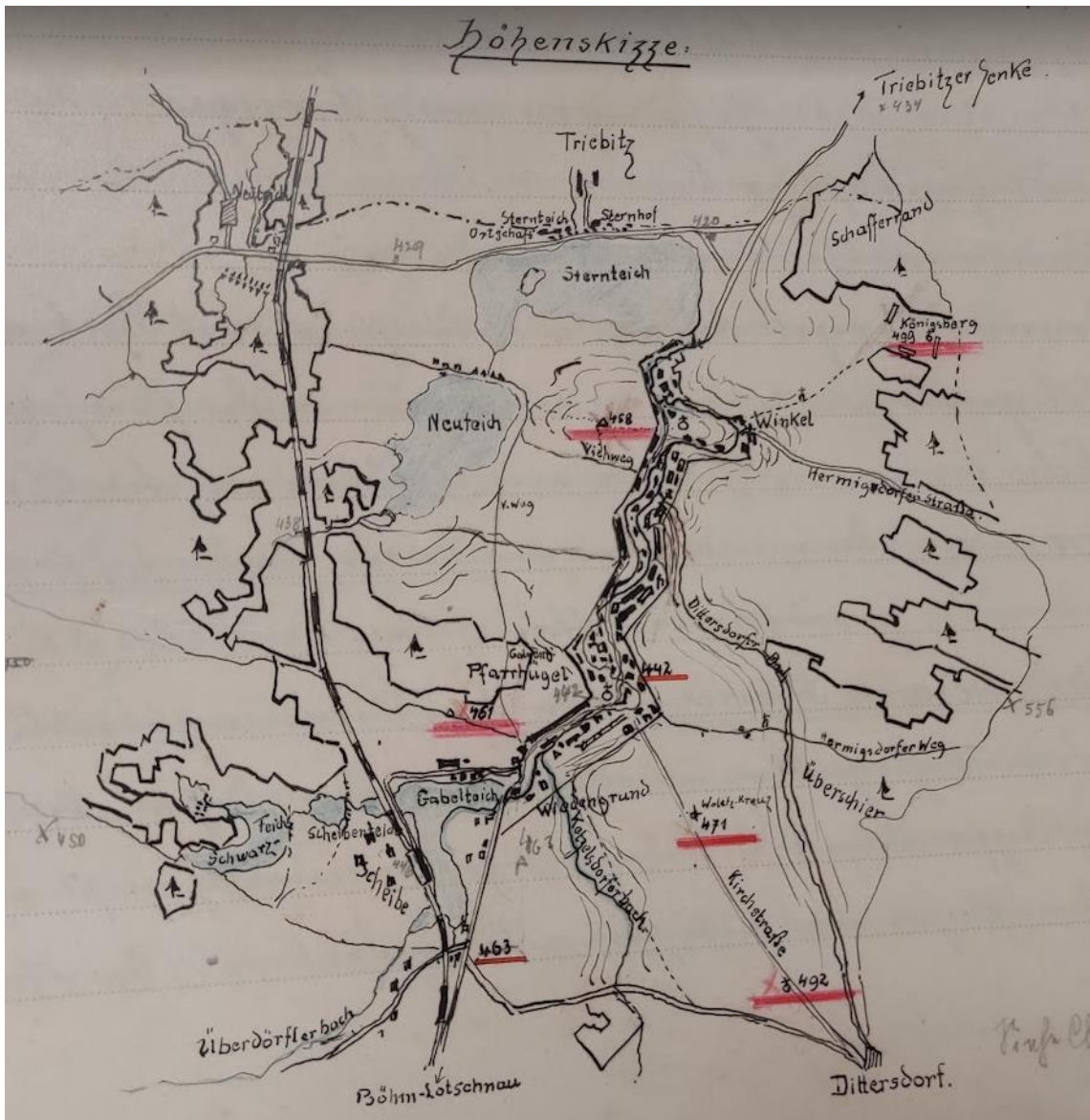
**Příloha č. 2:** Královec vyobrazený na císařských otiscích ze 30. let 19. století.



Příloha č. 2. Na mapě jde vidět původní dispozice vesnice v době, kdy zde stálo ještě všech 22 domů. U jednotlivých domů jsou čísla popisná a u kaple symbol +.

Zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv>.

### Příloha č. 3: Mapa katastru obce Opatova

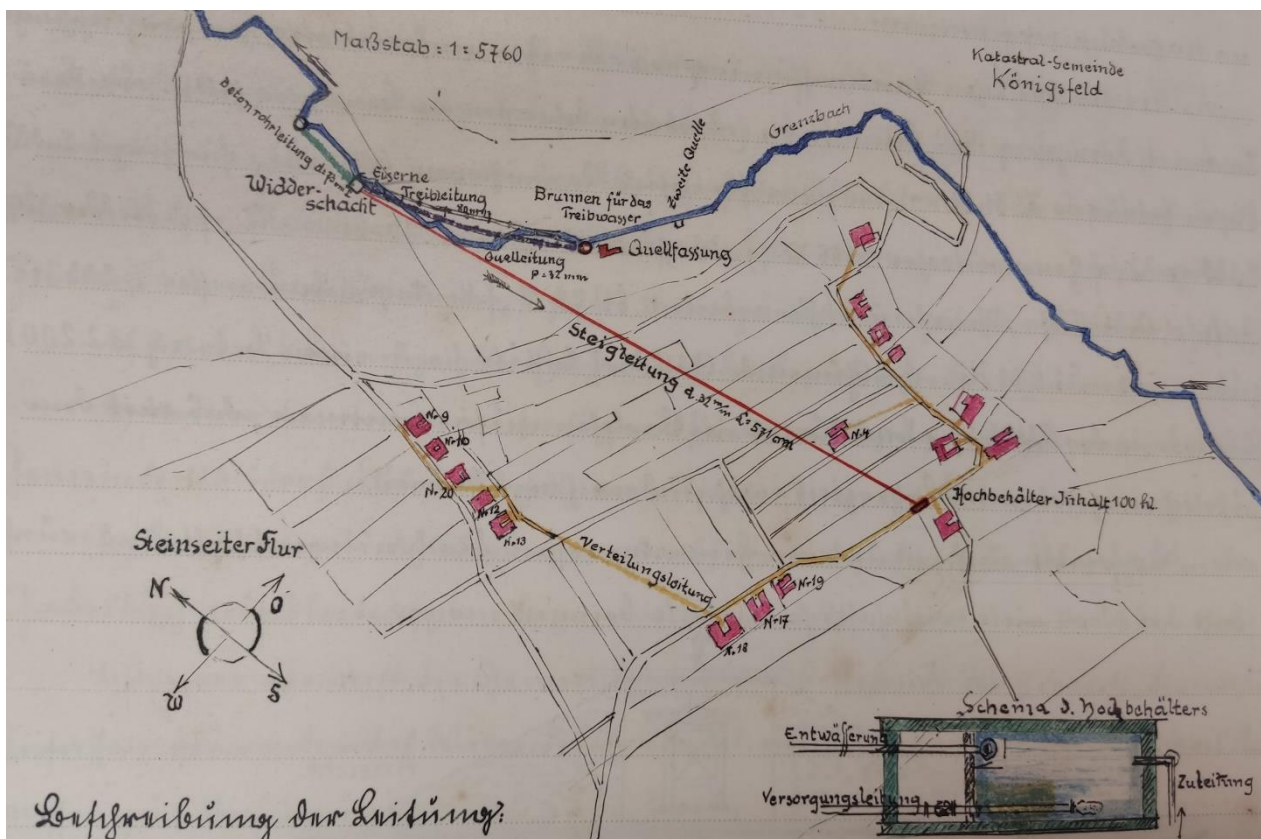


Příloha č. 3. Na mapě jsou znázorněny vyvýšená místa na území katastru Opatova, protože tato mapa byla nakreslena někdy kolem roku 1934, kdy byl do Královce zaveden vodovod.

Zdroj: Státní kresní archív Svitavy se sídlem v Litomyšli. Obecní kniha Opatova. 1928–1938. fond Obec Opatov,



## Příloha č. 4: Mapa potrubí v Královci



Příloha č. 4. Plánek potrubí a trkačového systému, který byl postaven v roce 1934.

Zdroj: Státní okresní archiv Svitavy se sídlem v Litomyšli. Obecní kniha Opatova. 1928–1938. fond Obec Opatov, Kr 4.

## Tabulky

**Příloha č. 5:** Přehled majitelů jednotlivých domů v roce 1839.

Číslo domu	Majitel domu roku 1839	Povolání majitele domu
1	František Markl (Markel)	domkář
2	Johann Pächl (Bachl)	domkář
3	Florian Baar (Paar)	domkář
4	Josef Linhart	neuvedeno
5	Anton Jakala (Jakela)	domkář
6	Václav Hübl	domkář
7	Anton Baar (Paar)	domkář
8	Josef Scholz	domkář
9	František Antes	domkář
10	Nevíme, kdo zde v tuto dobu žil	
11	František Foltin	domkář
12	Josef Baar (Paar)	domkář
13	František Prax	neuvedeno
14	Nevíme, kdo zde v tuto dobu žil	
15	Josef Schlinger	neuvedeno
16	Nevíme, kdo zde v tuto dobu žil	
17	Jiří Frodl (Frodel)	domkář
18	Nevíme, kdo zde v tuto dobu žil	
19	Anton Wahla (Waala)	domkář
20	František Prax	domkář
21	Nevíme, kdo zde v tuto dobu žil	
22	Václav Löschinger	domkář

Příloha č. 5. Tabulkavznikla na základě Indikační skici, což je katastrální mapa, která byla zhotovena roku 1839.

Zdroj: SOA Zámorsk, matrika N 1826–1843, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M 28-2375. Zdroj: Okresní archiv Svitavy se sídlem v Litomyšli. Obecní kniha Opatova. 1928–1938. fond Obec Opatov, Kr 4.

Zdroj: ags.cuzk.cz



**Příloha č. 6:** Výpis obyvatel Královce sestavený na základě protokolu vydaných domovních listů z let 1905–1939.

Výpis obyvatel Královce sestavený na základě protokolu vydaných domovních listů z let 1905–1948				
Jméno	Čp.	Povolání	Datum narození	Datum vydání domovního listu
Václav Ripka		student	1887	23.7.1909
Alois Baar		desátník	1888	28.3.1913
František Sommerauer		pomocník pekaře	1884	6.10.1913
Marie Lauferová	14	dělnice	1892	10.9.1917
Alois Sommerauer	3	dělník	7.2.1896	30.8.1919
Anna Ripková		kuchařka	1894	26.10.1919
František Schich	14	pracovník u telegrafu	1891	3.4.1920
Alois Löschinger	10	knihařský učeň	22.1.1906	16.5.1922
František Knöttig		pracovník u telegrafu	1879	17.9.1921
Alois Heinz	19	zedník	1897	3.10.1922
Emilie Krausová	22	služebná	17.8.1902	22.3.1923
Florentina Frodlová	17	služebná	2.7.1896	27.5.1923
František Heinz	19	krejčovský učeň	22.8.1909	3.9.1923
Marie Krausová	22	pomocnice v hospodářství	18.12.1899	18.11.1925
Karel Heinz	19	pomocník v hospodářství	22.8.1911	30.12.1925
Kristina Heinzová	19	pomocnice v hospodářství	3.6.1907	30.12.1925
Kristina Antesová	6		13.10.1922	31.1.1926
Antonie Knöttigová	14	pomocnice v hospodářství	17.1.1908	14.10.1926
František Knöttig	14	ševcovský učeň	3.3.1912	25.10.1926
Rudolf Knöttig	14	mlynářský učeň	3.3.1912	25.10.1926
Stefanie Knöttigová	8	pomocnice v hospodářství	14.1.1905	27.11.1926
František Markl	1	pomocník v hospodářství	19.1.1910	28.12.1926
Johann Kraus	22	pomocník v hospodářství	4.1.1911	28.12.1926
František Löschinger	13	pomocník v hospodářství	16.4.1911	29.12.1926
Marie Demlová	9	služebná	28.7.1912	18.3.1927
Josefína Demlová	9	pomocnice v hospodářství	8.10.1914	23.12.1930
Adolf Löschinger	10	pomocník v hospodářství	3.2.1915	26.12.1930
František Knöttig	8	pomocník v hospodářství	9.3.1912	25.4.1931
Alois Markl	1	pomocník tesaře	10.8.1906	11.10.1931
Rudolf Löschinger	10	pomocník v hospodářství	17.7.1917	12.1.1932
Josef Heinz	19	dělník	19.7.1905	2.1.1932
Albína Knöttigová	8	pomocnice v hospodářství	12.2.1916	12.3.1932
Josef Frodl	7	pomocník pekaře	19.11.1913	27.9.1932
František Löschinger	10	pomocník v hospodářství	8.11.1919	27.12.1932
Marie Sommerauerová	3	pomocnice v hospodářství	2.12.1924	27.12.1935
Amalie Antesová	6	služebná	22.2.1915	11.1.1936
Eduard Demesle	12	pomocník v hospodářství	13.2. 1931	2.2.1936
Johan Heinz	19	ohřívač	13.6.1901	17.4.1936
Kristina Marklová	1	žena v domácnosti	16.9.1917	16.7.1936
Anna Sommerauerová		žena v domácnosti	23.11.1923	16.2.1936
Leopold Heinz		student	25.9.1918	4.1.1939
Marie Antesová		dělník	24.4.1907	9.1. 1939
František Markl	1	zedník	19.1.1910	13.2.1939
Johann Antes		dělník ve fabrice	1.9.1908	16.2.1939

Zdroj: Protokol vydaných domovských listů , 1905–1948. SOA Svitavy se sídlem v Litomyšli. fond Obec Opatov, kn. 1.

## Příloha č. 7: Obyvatelé a domácnosti v Královci roku 1921.

Obyvatelé v Královci roku 1921				
Čp.	Majitel domu	Počet bytových jednotek	Počet obyvatel domu	poznámka
1	Alois Markl	1	8	
2	Anna Erkerová	1	3	
3	Johanna Köhlerová	1	6	
4	Alois Frodl	1	6	1 Čech a 5 Němců
6	Johann Antes	1	8	
7	Václav Frodl	1	8	
8	Alois Knöttig	1	6	
9	Johann Demel	2	6	
10	Václav Löschinger	1	8	
12	Marie Paarová	1	4	
13	František Löschinger	1	6	
14	Adolf Millich	2	10	
17	Josef Frodl	1	5	
18	Johann Erker	1	6	
19	Johann Heinz	1	8	
22	Johann Kraus	1	6	
celkem		18	104	

Příloha č. 7. Počet obyvatel v Královci na základě sčítání lidu roku 1921.

Zdroj: Státní okresní archiv Svitavy se sídlem v Litomyšli, sčítací operát, i.č. 45, 1921.

## Příloha č. 8: Změna majitelů roku 1945.

Změna majitelů domů roku 1945			
Čp.	Majitel před odsunem	Majitel po odsunu	Datum nastěhování
1	Emilie Marklová	zbouráno	
2	Jan Erker	Jindřich Skoupý	23.7.1945
3	František Sommerauer	Bedřich Surý	18.12.1945
4	Alois Frodl	zbouráno	
5	Ruina	Spáleno	
6	František Erker	Jan Petrůň	12.7.1945
7	Václav Frodl	zbouráno	
8	Alois Knöttig	Jindřich Körmendy	6.7.1945
9	Jan Demel	zbouráno	
10	Anna Löschingerová	zbouráno	
11	ruina	spáleno	
12	Marie Demeslová	zbouráno	
13	František Löschinger	Karel Trmač	29.6.1945
14	Adolf Millich	zbouráno	
15	ruina	spáleno	
16	ruina	spáleno	
17	Jan Frodl	Josef Vaňous	15.7.1945
18	Jan Erker	František Šafránek	16.8.1945
19	Karel Heinz	Jan Hájek	18.7.1945
20	Marie Lanferová	neobsazeno	
21	ruina	Spáleno	
22	Marie Krausová	Alois Šafránek	16.8.1945

Příloha č. 8.

Zdroj: Pamětní kniha obce Opatova. 1945–1975. Archiv opatovského obecního úřadu

Zdroj: SURÝ, Jan. Obnova a osidlování obce Opatov po druhé světové válce do roku 1949. 2012. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, filosofická fakulta, katedra historie.

## Fotografie a nákresy

### Příloha č. 9: kaple roku 2002



Příloha č. 9. Kaple z pravého boku. Foceno roku 2002.

Zdroj: [www.znicenekostely.cz](http://www.znicenekostely.cz)

### Příloha č. 10: interiér kaple roku 2002



Příloha č. 10. Interiér kaple vyfocen roku 2002, je zde patrné, že v době, kdy byla kaple ještě zavřená, se sem někdo snažil vloupat.

Zdroj: [www.znicenekostely.cz](http://www.znicenekostely.cz)



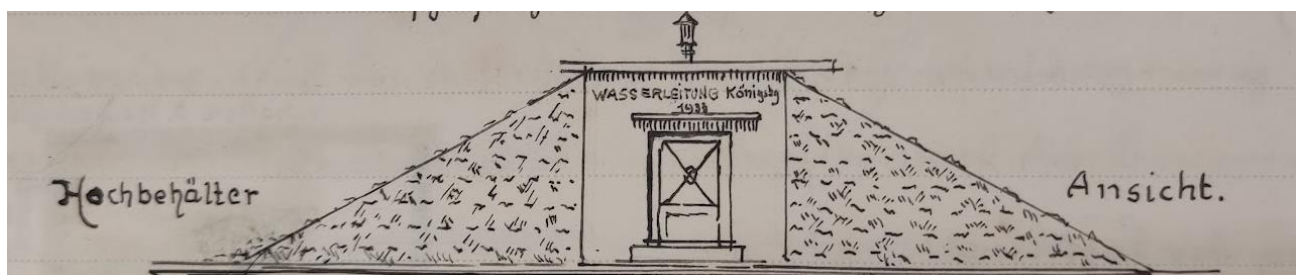
**Příloha č. 11: průčelí kaple roku 2005**



Příloha č. 11. Průčelí kaple v roce 2005

Zdroj: [www.znicenekostely.cz](http://www.znicenekostely.cz)

## Příloha č. 12: náčrt podoby nádrže na vodu v Hlavní části



Příloha č. 12. Podoba nádrže na vodu v Hlavní části, která byla součástí vodovodu, jež královečtí obyvatelé nechali postavit roku 1934. Nade dveřmi je nápis: WASSERLEITUNG Königsberg 1934 (vodovod Královec 1934).

Zdroj: Státní okresní archiv se sídlem v Litomyšli, fond Obec Opatov, Obecní kronika, KR 4, 1928–1938.

## Příloha č. 13: náčrt podoby objektu, ve kterém byl umístěn trkač.



Příloha č. 13. Podoba vodovodního objektu, ve kterém byl umístěn trkač. Nade dveřmi je nápis: 1933 WASSERLEITUNG Königsberg (1933 vodovod Královec).

Zdroj: Státní okresní archiv se sídlem v Litomyšli, fond Obec Opatov, Obecní kronika, KR 4, 1928–1938.



**Příloha č. 14:** nádrž na vodu v Hlavní části



Příloha č. 14. Pozůstatky vodovodu jsou jedna z mála staveb, která se v Královci dochovala.

Foto: Petr Očenáš (27.1.2024)

**Příloha č. 15:** objekt, ve kterém se nacházel trkač



Příloha č. 15. Tento objekt se nachází na levém břehu Lukovského potoka.

Foto: Jakub Očenáš (12.7.2023)



**Příloha č. 16:** interiér vodovodního objektu s pozůstatkem trkače



Příloha č. 16. interiér z objektu na levém břehu Lukovského potoka (příloha č. 15). Je zde zachován zbytek trkače.

Foto: Jakub Očenáš (12.7.2023)

**Příloha č. 17:** vodovodní šachta



Příloha č. 17. Další zachovalá část vodovodu, která leží na levém břehu Lukovského potoka.

Foto: Jakub Očenáš (12.7.2023)



### **Příloha č. 18: rozbité potrubí**



Příloha č. 18. Prohlubeň, kterou vedlo potrubí z nádrže na vodu v Hlavní části do domů v částech Lesní a Polní. Dodnes se v okolí dají nalézt keramické fragmenty trubek.

Foto: Petr Očenáš (27. 1. 2024)

### **Příloha č. 19: zachovalé sklepení domu čp. 22.**



Příloha č. 19. Dům čp. 22 má nejzachovalejší základy ze všech domů v Královci.

Foto: Petr Očenáš (27. 1. 2024)



### **Příloha č. 20: vodní zdroj domu čp. 22**



Příloha č. 20. Kolem této zídky se nachází potrubí, které do domu dodávalo vodu. V samotném torzu byl pravděpodobně vývod vody.

Foto: Petr Očenáš (27. 1. 2024)

### **Příloha č. 21: základy domu čp. 22**



Příloha č. 21. Základy domu čp. 22.

Foto: Petr Očenáš (27. 1. 2024)



**Příloha č. 22:** studna na zahradě u domu čp. 22



Příloha č. 22. Jednalo se pravděpodobně o jedinou studnu před vznikem vodovodu, protože je zdejší povrch velmi kamenitý a bylo obtížné zde hloubit studny.

Foto: Petr Očenáš (27. 1. 2024)

**Příloha č. 23:** pozůstatky domu čp. 6



Příloha č. 23. Z domu čp. 6 zbyly pouze valy. Stěn je zde minimálně.

Foto: Petr Očenáš (27. 1. 2024)



### **Příloha č. 24: nádrž na vodu**



Příloha č. 24. Roku 1934 společně s vodovodem byla vybudována v Hlavní části nádrž na vodu.

Foto: Petr Očenáš (27. 1. 2024)

### **Příloha č. 25: pozůstatky sklepení domu čp. 1**



Příloha č. 25. Druhé zachovalé sklepení se nachází v rozvalinách domu čp. 1.

Foto: Jakub Očenáš (12. 7. 2023)



## **Příloha č. 26:základy domu čp. 1**



Příloha č. 26. Jeden z nejlépe zachovalých domů je dům čp. 1

Foto: Jakub Očenáš (12. 7. 2023)

## **Příloha č. 27: součást vodovodu u domu čp. 4**



Příloha č. 27. Jediné, co nám dnes připomíná dům čp. 4 je snížený terén v místech, kde chalupa stála (to lze spatřit i na aktuálních leteckých snímcích) a poklopem přikrytý přívod vody (možná se zde nacházela i před vznikem vodovodu studna, ale to s jistotou říci nemůžeme).

Foto: Jakub Očenáš (12. 7. 2023)



### **Příloha č. 28: základy domu čp. 7**



Příloha č. 28. Z domu čp. 7 se toho také moc nedochovalo, jedním z posledních zbytků je tato cihlová zídka.

Foto: Jakub Očenáš (12. 7. 2023)

### **Příloha č. 29: Lukovský potok**



Příloha č. 29. Koryto Lukovského potoka pod Královcem.

Foto: Petr Očenáš (27. 1. 2023)



### **Příloha č. 30: lípa v Polní části**



Příloha č. 30. Tato lípa je jediné, co se dnes po Polní části dochovalo. Pod stromem lze vidět sokl od křížku, který se dnes již pod stromem nenachází. Stal se obětí orby pole.

Foto: Petr Vomáčka (2017) – [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz) (citováno 1. 1. 2024)

### **Příloha č. 31: Královecká madona**



Příloha č. 31. Královecká madona

Foto: Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě

Děkuji Regionálnímu muzeu ve Vysokém Mýtě za zaslání této fotografie.

**Příloha č. 32: Pečetní prsten nalezený v Královci**



Příloha č. 32. Nalezený pečetní prsten poblíž vesnice.

Foto: Jakub Očenáš (2024)

**Příloha č. 33: Závažíčko nalezené v Královci**



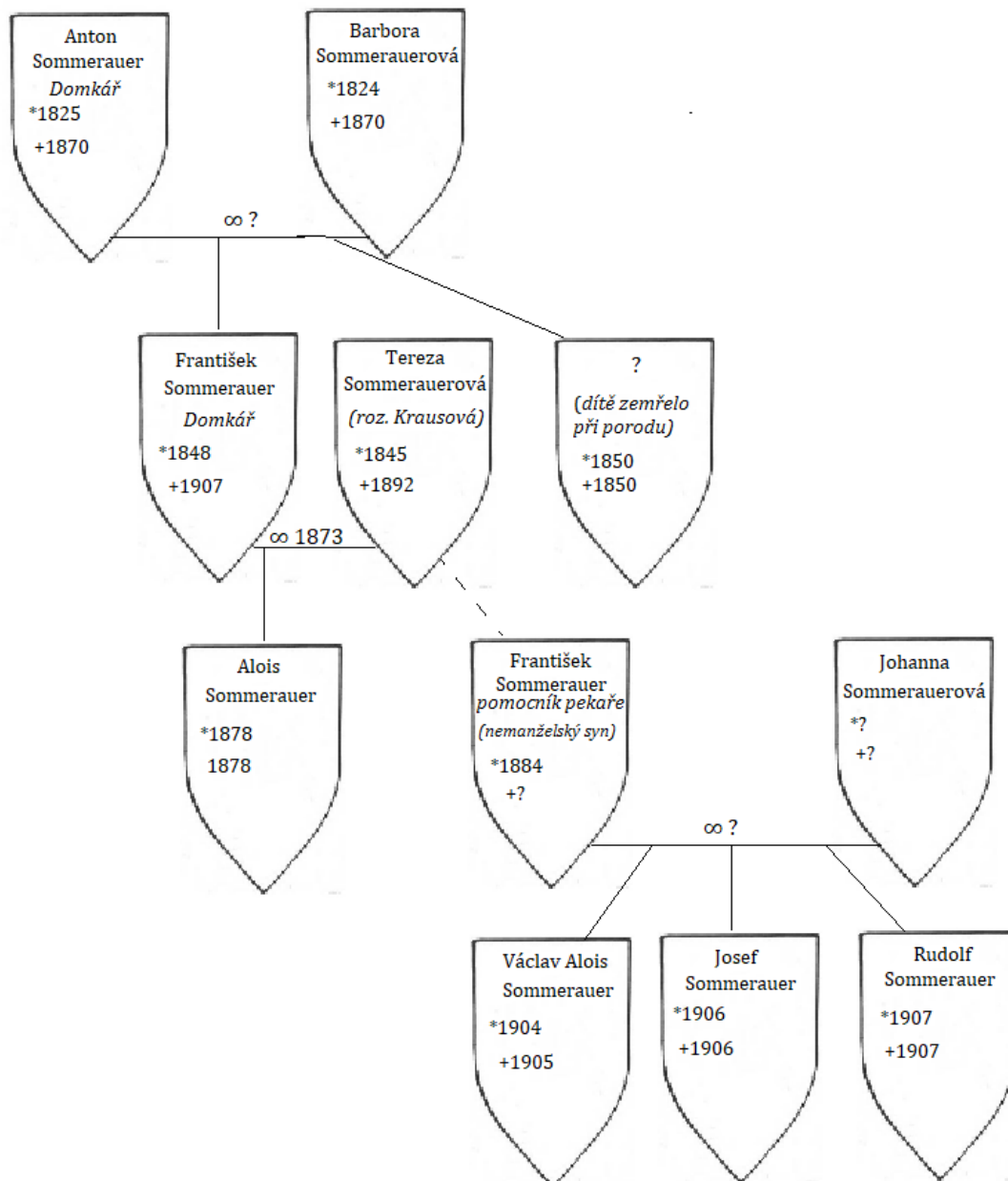
Příloha č. 33. Závažíčko nalezené v Královci

Foto: Jakub Očenáš (2024)



## Rodokmeny některých královeckých rodin

### Příloha č. 34: Rodina Sommerauerova z domu čp. 3



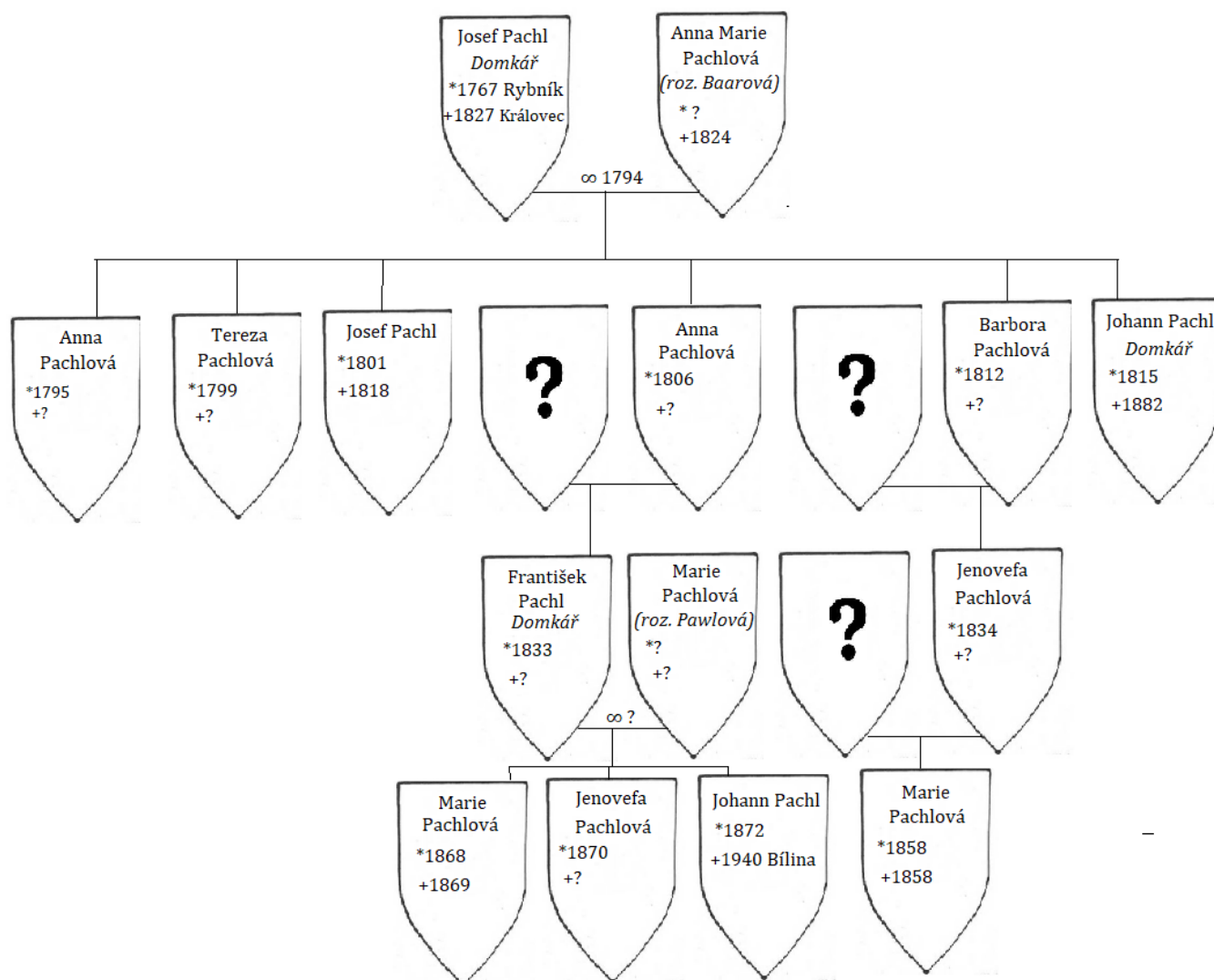
Příloha č. 34: zdroje:

SOA Zámorsk, matrika zemřelých 1836–1910, farnost Opatov, územní rozsah: Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 5871.

SOA Zámorsk, matrika narozených 1844–1873, farnost Opatov, územní rozsah: Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 5504.

SOA Zámorsk, matrika zemřelých 1801 - 1835, farnost Opatov, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2383.

## Příloha č. 35: Rodina Pachlova z domu čp. 2



Příloha č. 35: zdroje:

SOA Zámrsrk, matrika zemřelých 1836–1910, farnost Opatov, územní rozsah: Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 5871.

SOA Zámrsrk, matrika narozených 1844–1873, farnost Opatov, územní rozsah: Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 5504.

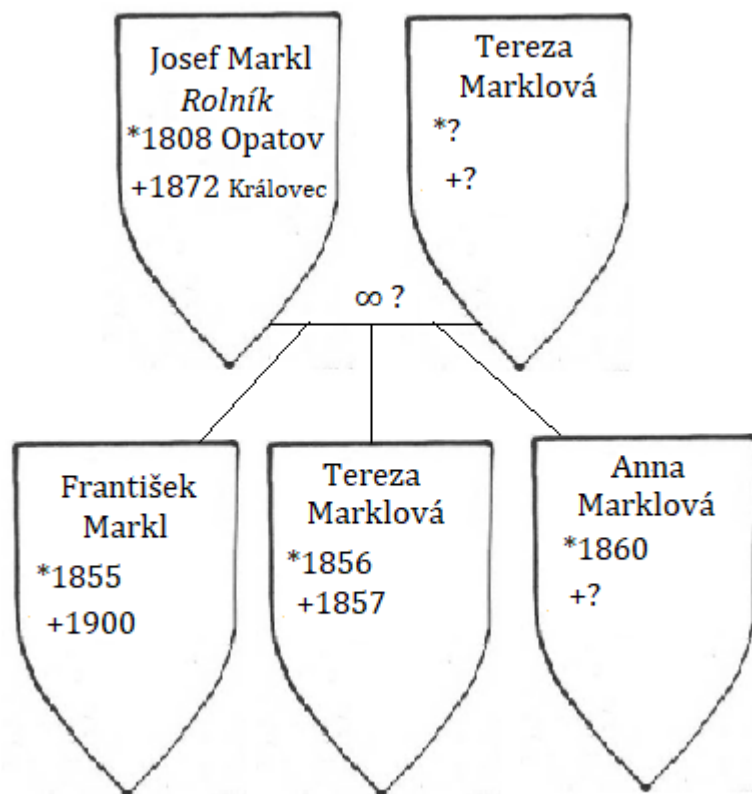
SOA Zámrsrk, matrika zemřelých 1801 - 1835, farnost Opatov, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2383.

SOA Zámrsrk, matrika narozených 1784 - 1800, farnost Opatov, územní rozsah: Opatovec, Košíře, Nový Valdek, Starý Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2373.

SOA Zámrsrk, matrika oddaných 1784 - 1800, farnost Opatov, územní rozsah: Opatovec, Košíře, Nový Valdek, Starý Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2379.

SOA Zámrsrk, matrika narozených 1801 - 1825, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2374

**Příloha č. 36:** Rodina Marklova z domu čp. 18

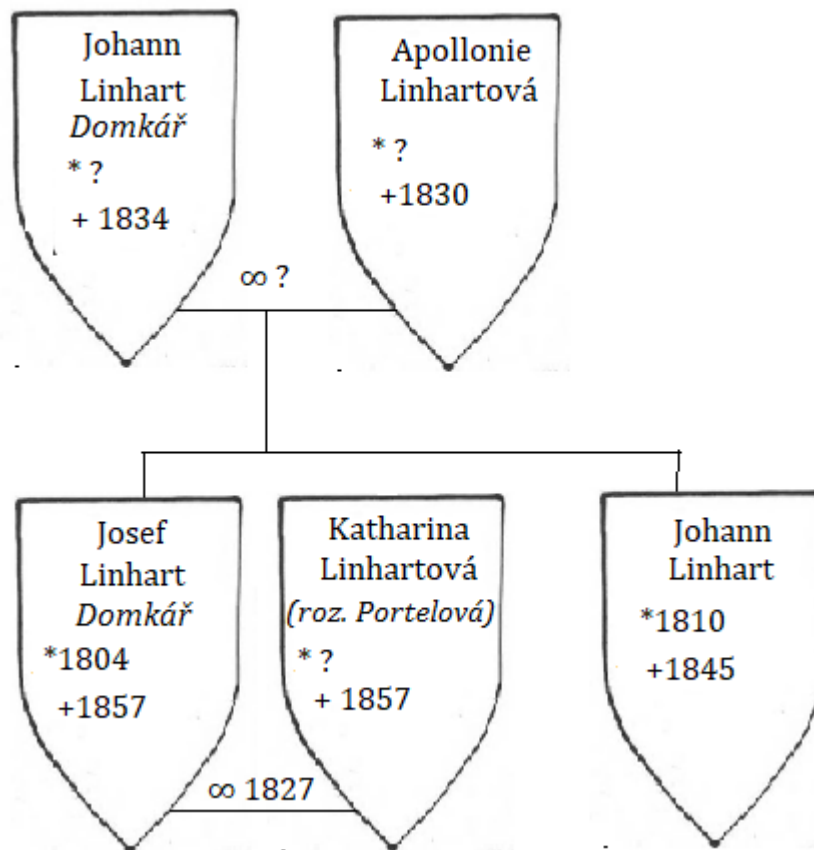


Příloha č. 36: zdroje:

SOA Zámorsk, matrika zemřelých 1836–1910, farnost Opatov, územní rozsah: Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 5871.

SOA Zámorsk, matrika narozených 1844–1873, farnost Opatov, územní rozsah: Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 5504.

**Příloha č. 37: Rodina Linhartova z domu čp. 4**



Příloha č. 37: zdroje:

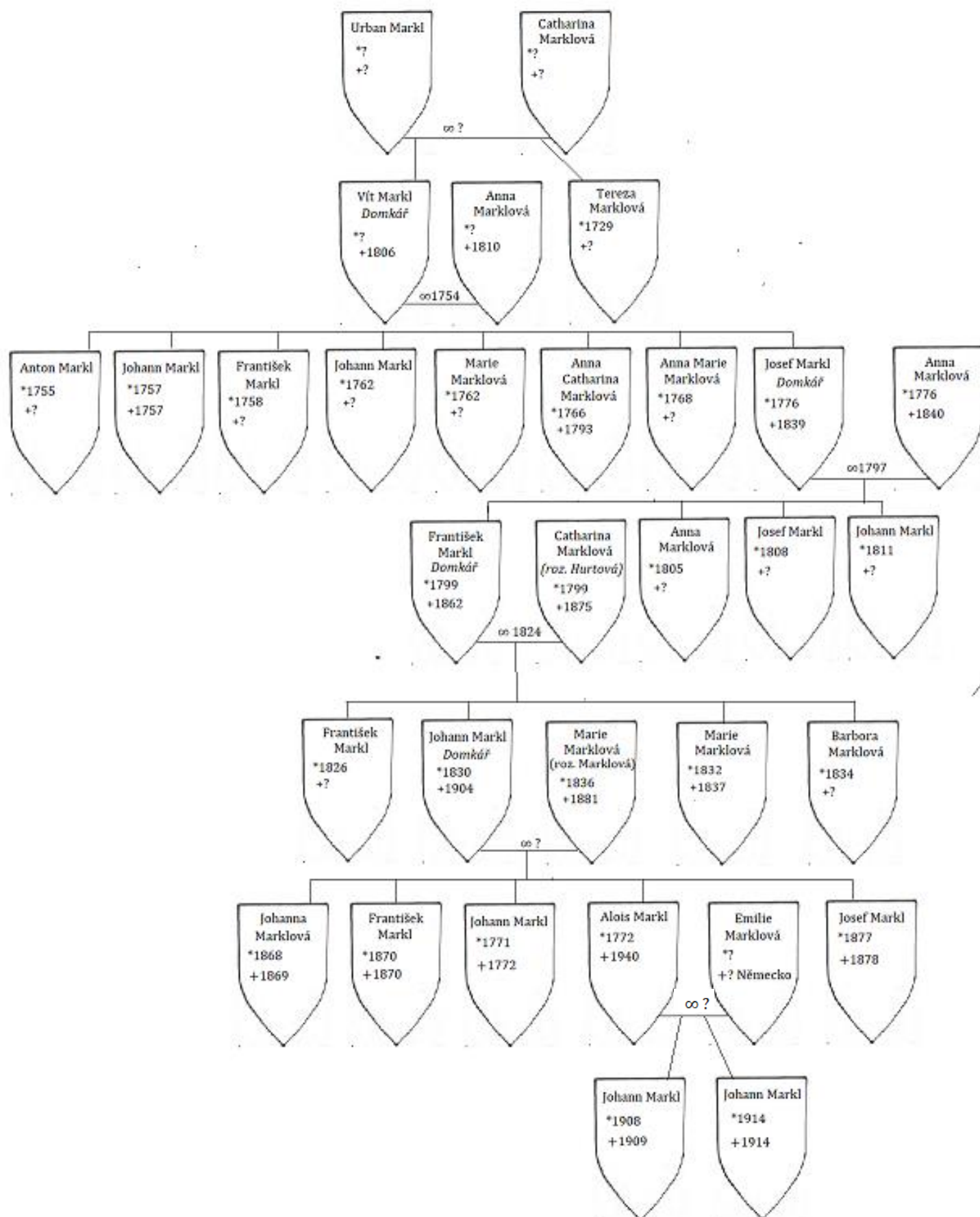
SOA Zámorsk, matrika zemřelých 1836–1910, farnost Opatov, územní rozsah: Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 5871.

SOA Zámorsk, matrika zemřelých 1801 - 1835, farnost Opatov, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2383.

SOA Zámorsk, matrika narozených 1801 - 1825, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2374.

SOA Zámorsk, matrika oddaných 1801 - 1837, farnost Opatov, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2380.

Příloha č. 38: Rodina Marklova z domu čp. 1



Příloha č. 38: zdroje:

SOA Zámorsk, matrika NO 1625–1770, farnost Opatov, signatura: M-28 5508.

SOA Zámorsk, matrika zemřelých 1801–1835, farnost Opatov, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2383.186

SOA Zámorsk, matrika zemřelých 1836–1910, farnost Opatov, územní rozsah: Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 5871.

SOA Zámorsk, matrika oddaných a zemřelých 1741–1784, farnost Opatov, signatura: M-28 2378.

SOA Zámorsk, matrika oddaných a zemřelých 1741–1784, farnost Opatov, signatura: M-28 2378.

SOA Zámorsk, matrika zemřelých 1836–1910, farnost Opatov, územní rozsah: Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 5871.

SOA Zámorsk, matrika narozených 1801–1825, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2374.

SOA Zámorsk, matrika narozených 1784–1800, farnost Opatov, územní rozsah: Opatovec, Košíře, Nový Valdek, Starý Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2373.

SOA Zámorsk, matrika narozených 1826–1843, farnost Opatov, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2375.

SOA Zámorsk, matrika narozených 1844–1873, farnost Opatov, územní rozsah: Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 5504.

SOA Zámorsk, index narozených 1771–1885, farnost Opatov, signatura: M-28 5507.

# Bibliografie

## Prameny

### Státní okresní archiv se sídlem v Litomyšli

#### fond Obec Opatov

*Parcelní protokol*, kn. 2, 1888.

*Protokol vydaných domovských listů*, kn 1, 1905–1948.

*Obecní kronika*, KR 4, 1928–1938.

#### fond Okresní úřad Litomyšl

Sčítací operát, Opatov – obvod II. Hvězda, Královec, Neuteich, inv.č. 45, 1921.

#### fond ONV Litomyšl

Seznamy odsunutých Němců z Opatova po druhé světové válce, inv. č. 187, kart. č. 14/3.

### Státní oblastní archiv Zámorsk

#### fond Velkostatek Litomyšl

Pozemková kniha, inv.č. 17518.

Rejstříky palivového dřeva, revír Dětrichov, inv.č. 11575–11617.

Dlužní kniha sirotčí pokladny, inv.č. 12699.

Urbariální fase, inv.č. 3066.

#### Sbírka matrik Východočeského kraje

Matrika narozených, oddaných a zemřelých 1691–1740, farnost Opatov, signatura: M-28 2369.

Matrika narozených 1741–1784, farnost Opatov, signatura: M-28 2370.

Matrika oddaných a zemřelých 1741–1784, farnost Opatov, signatura: M-28 2378.

Matrika narozených 1784 - 1800, farnost Opatov, územní rozsah: Opatovec, Košíře, Nový Valdek, Starý Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2373.

Matrika narozených 1801 - 1825, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2374.

Matrika narozených 1826 - 1843, farnost Opatov, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2375.

Matrika narozených 1844 - 1873, farnost Opatov, územní rozsah: Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 5504.

Matrika oddaných 1784 - 1800, farnost Opatov, územní rozsah: Opatovec, Košíře, Nový Valdek, Starý Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2379.

Matrika oddaných 1801 - 1837, farnost Opatov, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2380.

Matrika zemřelých 1801 - 1835, farnost Opatov, územní rozsah: Opatov, Semanín, Opatovec, Košíře, Starý Valdek, Nový Valdek, Český Lačnov, Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 2383.

Matrika zemřelých 1836 - 1910, farnost Opatov, územní rozsah: Královec, Hvězda, Nový Rybník, signatura: M-28 5871.

Index narozených 1771 – 1885, farnost Opatov, signatura: M-28 5507.

Index narozených a oddaných 1625 – 1770, farnost Opatov, signatura: M-28 5508.

### **Státní okresní archiv Olomouc**

Policejní přihláška Gustava Lechnera, 1941.

Státní okresní archiv Olomouc, Registrační formulář Gustava Lechnera, 1941.

Státní okresní archiv Olomouc, Registrační protokol Gustava Lechnera 1915

Státní okresní archiv Olomouc, Registrační protokol Gustava Lechnera, 1913.

\*Děkuji zaměstnancům Státního okresního archivu v Olomouci za zaslání těchto archiválií e-mailem.

### **Obecní úřad Opatov**

Pamětní kniha obce Opatova, 1945–1975.



## Národní knihovna České republiky

Abecední seznam obcí a jejich částí s příslušnými dodávacími poštami v Československé socialistické republice 1964.

Seznam obcí Československé socialistické republiky 1960.

Adresář Republiky československé pro průmysl, živnosti, obchod a zemědělství 1931.

Statistický lexikon obcí v zemi České. 1934.

Dopravní místopisný lexikon Československé republiky. 1928.

Administrativní lexikon obcí v republice Československé. Díl 1. Čechy, 1927.

Statistický lexikon obcí v zemi České, 1924.

Podrobný seznam míst zemí rakouských, 1916.

Seznam míst v království Českém 1913, 1913.

Batovcův příruční místopis zemí Koruny české Čech, Moravy a Slezska zpracovaný na základě sčítání z r. 1900 a nejnovějších úředních udání a pro praktickou potřebu zvláště upravený.

Seznam míst v království českém, 1907.

Národní knihovna, Orts-Repertorium für das Königreich Böhmen, 1883.

C.k. vlastenecká hospodářská společnost. Tafeln zur Statistik der Land- und Forstwirtschaft des Königreiche s Böhmen, I. Band, 5. Heft: Das Flächenmass der Kultur arten und die Vertheilung der selben unter die Kategorien des Besitzes : nebst einem Anhang: Bevölkerung und Viehstand. Kreis Chrudim, 1865.

Batovcův Příruční místopis Čech, Moravy a Slezska pro praktickou potřebu zvláště upravený, 1900.

Podrobný seznam míst v Čechách 1885, 1885.

## Literatura

- HALAMKA, Pavel, LANDA, Ladislav a DOBIÁŠ, Ivan. *150 let železnice v České Třebové*. Ústí nad Orlicí, 1995.
- CHYTIL, Alois. *Chytilův místopis Československé republiky*. Praha, 1930.
- JAKUBCOVÁ, Barbora. *Litomyšl - historie a kulturní památky*. 2021. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta.
- JANÁKOVÁ, Radka. *Vláda Marie Terezie a Josefa II.* 2010. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci Pedagogická fakulta Katedra primární pedagogiky.
- KAREL, Josef. *Kolébku Loučné*. Litomyšl, 1929.
- KOTYŠKA, Václav. *Úplný, místopisný slovník Království českého, část A-M*. Brno, 1895.
- KŘIVOHLÁVEK, Jan F. *Znaky, vlajky, pečeti a správní vývoj obcí okresu Ústí nad Orlicí*. Ústí nad Orlicí, 2005.
- LECHMANOVÁ, Monika. *Společenský a politický vzestup Kostků z Postupic v druhé polovině 15. století*. 2011. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta.
- OČENÁŠ, Jakub, *Semanín*, 2022, Městské muzeum Česká Třebová.
- ORTH, Jan a SLÁDEK, František. *Topograficko-statistický slovník Čech, čili, Podrobný popis všech měst, městysů, vesnic, pak zámků, dvorů, továren, mlýnů, hutí a podobných o samotě ležících stavení, jakož i všech zpustlých hradů a zaniklých osad království českého*. Praha, 1870.
- OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný*. 15. kniha. Praha, 1900.
- PAPAJÍK, David a SOMER Tomáš. *Albert ze Šternberka*. Praha, 2021.
- PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách: jejich vznik, původ, význam a změny*. Praha, 1949.
- SKŘIVÁNEK, Milan. *Odsun Němců ze Svitavska 1945 - 1947*. Hradec Králové, 1995.
- SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen: statistisch-topographisch dargestellt. Chrudimer Kreis 5*. Praha, 1837.
- STEJSKALOVÁ, Jana. *Podoby pověsti o Oldřichovi a Boženě v českých kronikách*. 2012. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích filozofická fakulta ústav bohemistiky.
- SURÝ, Jan. *Obnova a osídlování obce Opatov po druhé světové válce do roku 1949*. 2012. Bakalářská práce. katedra historie FF UP.
- SURÝ, Jan. *Opatov 1945 - 1989*. 2014. Diplomová práce. katedra historie FF UP
- ŠUBRT, Jeroným. *České menšiny v severovýchodních a východních Čechách*. Praha, 1910.

## **Internetové zdroje**

Informace o kapli: <http://www.znicenekostely.cz>. (citováno 12. 9. 2023).

Nezákladnější informace o obci: <http://www.zanikleobce.cz>. (citováno 14. 8. 2023).

Informace o jezích v Mikulovicích od Gustava Lechnera:

[https://www.archives.cz/web/resources/soka\\_jesenik/SOkA\\_Jesenik\\_vystava\\_planu\\_minikatalog.pdf](https://www.archives.cz/web/resources/soka_jesenik/SOkA_Jesenik_vystava_planu_minikatalog.pdf). (citováno 11. 2. 2024).

Mapy a letecké snímkování: <https://ags.cuzk.cz>. (citováno 10. 8. 2023).

Vojenská mapování: <http://oldmaps.geolab.cz>. (10. 9. 2023)

Informace o pramenu U Brodu: [www.estudanky.eu/11267-pramen-u-brodu](http://www.estudanky.eu/11267-pramen-u-brodu) (citováno 11. 9. 2023).

Stará mapování: [www.oldmapsonline.org](http://www.oldmapsonline.org) (31. 8. 2023).

[www.obecopatov.cz](http://www.obecopatov.cz) (20. 2. 2024).